

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра дошкільної та початкової освіти

Кваліфікаційна робота
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 012 Дошкільна освіта
на тему:

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МЕДІАОСВІТИ

Виконала:

студентка II курсу, 63 групи

Спеціальності 012

«Дошкільна освіта»

Ємельяненко Анастасія Сергіївна

Науковий керівник:

к. пед. н., доцент

Кошель Анна Павлівна

Чернігів – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА МЕДІАОСВІТИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	8
1.1. Специфіка пізнавальних інтересів в старшому дошкільному віці ...	8
1.2. Медіаосвіта та її особливості для дітей дошкільного віку	19
1.3. Потенціал медіаосвіти у формуванні пізнавальних інтересів дошкільників.....	31
Висновки до розділу 1.	40
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ЗАСОБАМИ МЕДІАОСВІТИ.....	42
2.1. Діагностика сформованості пізнавальних інтересів старших дошкільників.....	42
2.2 Програма формування пізнавальних інтересів дітей експериментальної групи засобами медіаосвіти	54
2.3. Методичні рекомендації використання медіаосвіти для покращення пізнавальних інтересів дітей 5-6 років.....	63
Висновки до розділу 2.	70
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність. Формування пізнавальних інтересів у дітей старшого дошкільного віку є одним із ключових завдань дошкільної освіти, оскільки саме в цей період закладаються основи когнітивного розвитку, що визначають здатність дитини до навчання та самостійного пізнання навколишнього світу. Пізнавальні інтереси виявляються в активному прагненні дитини до нових знань, дослідження навколишнього середовища, що безпосередньо впливає на її подальший розвиток. Однак, для того щоб ці інтереси стали стійкими і сприяли формуванню позитивної мотивації до навчання, важливо застосовувати інноваційні методи та підходи, що відповідають сучасним вимогам освіти.

Одним з таких підходів є медіаосвіта, яка активно впроваджується у навчальні процеси багатьох країн світу. Медіаосвіта, яка інтегрує засоби масової інформації, мультимедійні ресурси та технології, дозволяє не тільки ознайомити дошкільників із різними видами медіа, але й активно розвивати їхні пізнавальні здібності. Особливо актуальним є використання медіаосвітніх засобів для формування пізнавальних інтересів у старших дошкільників, оскільки в цьому віці дитина вже здатна адекватно сприймати інформацію через різні медіа-формати, що робить процес навчання більш доступним, цікавим і ефективним. Мультимедійні ресурси стимулюють розвиток уваги, критичного мислення, комунікативних навичок, а також сприяють формуванню вміння орієнтуватися в інформаційному просторі.

На сьогодні вивчення формування пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку засобами медіаосвіти ще не зайняло належне місце у методиці дошкільного виховання. Хоча вказане питання вивчали, зокрема, Г. Гензур [6], О. Гнетецька [7], С. Гордієнко [9], О. Городецька [10], А. Іншаков та І. Іншакова [18], І. Кіндрат [20], А. Кошель [23–25], однак сьогодні існує нагальна потреба в системному вивченні впливу медіаосвіти на розвиток пізнавальних інтересів у дітей старшого дошкільного віку, що

зумовлено кількома факторами. По-перше, розвиток технологій та медіа-ресурсів відкриває нові можливості для активного залучення дітей до процесу навчання через інтерактивні та емоційно забарвлені медіа-продукти. По-друге, діти сьогодні є активними користувачами цифрових технологій, тому формування у них критичного ставлення до отримуваної інформації стає важливим аспектом сучасної медіаосвіти.

Мета нашої роботи – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність формування пізнавальних інтересів засобами медіаграмотності.

Завдання роботи:

1. Аналіз психолого-педагогічної літератури щодо потенціал медіаосвіти у формуванні пізнавальних інтересів дошкільників;
2. Діагностика сформованості пізнавальних інтересів старших дошкільників;
3. Аналіз експериментальної роботи з формування у дітей дошкільного віку пізнавальних інтересів засобами медіаосвіти.

Об'єкт дослідження – освітній процес в закладі дошкільної освіти.

Предмет дослідження – формування пізнавального інтересу дітей старшого дошкільного віку засобами медіаосвіти.

Методи дослідження:

- теоретичні методи з метою аналізу і узагальнення наукової, методичної літератури, наукових статей, фахових періодичних видань, передового психолого-педагогічного досвіду для визначення стану впровадження медіаосвіти в освітній процес ЗДО та уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження;
- емпіричні методи бесіда, анкетування, цілеспрямоване спостереження з метою аналізу рівня впровадження медіаосвіти в освітній процес ЗДО;
- статистичні методи з метою математичної обробки отриманих емпіричних даних для їх кількісного та якісного аналізу.

Експериментальною базою дослідження було проведено на базі Київського закладу ГО «Ресурсного центру розвитку Юніклуб». Всього у дослідженні брали участь 25 дітей старшої дошкільної групи. Дослідження було проведено упродовж серпня–листопада 2024 року.

Наукова новизна та теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому що:

- уточнено сутність базових категорій дослідження «медіаосвіта» «пізнавальний інтерес»; розширено та доповнено зміст понять «пізнавальні інтереси дітей старшого дошкільного віку»; «медіаосвіта дітей старшого дошкільного віку», «педагогічний потенціал засобів медіаосвіти»; уточнено критерії, показники та рівні розвиненості у дітей старшого дошкільного віку пізнавальних інтересів, створено й апробовано методику їх дослідження;

- дослідження полягає у розробці та впровадженні медіаосвітньої програми, спрямованої на формування пізнавальних інтересів у дітей старшого дошкільного віку;

- розширено напрацювання дослідників щодо впливу медіаосвіти на розвиток пізнавальної активності в дошкільників. Наукова новизна також полягає в обґрунтуванні важливості використання інтерактивних медіа-технологій, що сприяють розвитку пізнавальної самостійності, критичного мислення та емоційного залучення до процесу пізнання.

Практичне значення роботи полягає у створенні медіаосвітньої програми, орієнтованої на вдосконалення пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку. Програма складається із («Чарівна осінь»; «Світ коміксів»; «Подорож Україною»; «Які ми знаємо професії?»; «Як створюються мультфільми»; «Підготовка птахів до зими»; «Дорожній рух»; «Казки рідного краю»; «Тварини та птахи, що товаришують між собою»; «Як створити газету»).

Апробація результатів дослідження. Взято участь у конференціях:

«(див. Додаток Г) Підвищення кваліфікації за видом «вебінар» (дистанційно) на тему: «ПРОФІЛАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ДОШКІЛЬНИКІВ: РОБОТА З КАЗКОЮ» 19 квітня 2024 р.»;

«(див. Додаток Г) Всеукраїнської студентської науково-практичної онлайн-конференції на тему: «ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ: ДОСВІД, ПРАКТИКА, ІННОВАЦІЇ» 14 березня 2024 р.»;

«(див. Додаток Г) Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ОСВИТИ ТА НАУКИ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ ІДЕЙ К. Д. УШИНСЬКОГО (1823/1824-1870/1871)» 29 березня 2024 р. м. Чернігів»

«(див. Додаток Г) Наданий викладачами курс через платформу масових відкритих онлайн-курсів Prometheus «ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: НОВІ ВИМОГИ І МОЖЛИВОСТІ» 19 квітня 2024 р.»

«(див. Додаток Г) Курс підвищення кваліфікації за видом «онлайн-курс» та отримала навички з формування культури «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» 7 квітня 2024 р.»

Публікації. Ємельяненко А. С. Формування пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку засобами медіаосвіти. / Дев'яносто перші економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки. Збірник матеріалів Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції. м. Ополе, 2024 С. 25-27.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та 5 додатків (конспект заняття, результати творчої роботи дітей та сертифікати). Загальний обсяг роботи 91 сторінок, основний текст займає 74 сторінки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА МЕДІАОСВІТИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Специфіка пізнавальних інтересів в старшому дошкільному віці

Дошкільне дитинство є критично важливим періодом у формуванні особистості, адже саме в цей час закладаються фундаментальні навички й здібності, які впливатимуть на подальше життя людини. У цей період дитина не лише починає усвідомлювати власне місце в суспільстві, а й розвиває здатність до рефлексії, сприйняття та аналізу навколишньої дійсності. Саме тому надання дітям можливості осмислено взаємодіяти з навколишнім середовищем, встановлювати соціальні контакти та формувати базові навички самосвідомості є ключовими завданнями дошкільної освіти.

У сучасній Україні процеси демократизації та гуманізації, що охоплюють всі рівні освітньої системи, передбачають суттєве реформування дошкільного виховання. Так, реформування спрямоване на те, щоб забезпечити кожній дитині не тільки доступ до якісної освіти, а й розвиток особистісних і пізнавальних здібностей, заснованих на гуманістичних принципах. Проте, в реаліях сучасних дошкільних закладів відмічається тенденція до надмірної інтелектуалізації навчального процесу, де акцент робиться на засвоєнні теоретичних знань, часто за рахунок зневажання розвитку практичних навичок та інтересу до пізнання.

Вказана вище ситуація викликає занепокоєння, оскільки обмежує природні пізнавальні прагнення дітей, які потребують більше можливостей для активного дослідження, експериментування та самостійного відкриття світу. Натомість надмірна орієнтація на завдання навчально-теоретичного характеру не відповідає основним потребам дитини дошкільного віку і може негативно впливати на формування її позитивного ставлення до процесу навчання в подальшому. В умовах цих викликів виникає необхідність у

пошуку ефективних способів оптимізації пізнавальної діяльності дошкільників. Створення умов для природного, радісного дослідження світу, забезпечення можливостей для гри та експерименту має стати пріоритетом у розвитку пізнавальних інтересів.

Термін «інтерес» походить від латинського «interesse» і спочатку означав залученість до чогось або вияв зацікавленості у чомусь. У сучасному науковому дискурсі інтерес розглядається як особливий тип спрямованості особистості на об'єкти й явища навколишнього світу, що характеризується вибірковістю пізнавальної діяльності та яскравим емоційним забарвленням. Як зазначено в літературі, інтерес є важливою формою пізнавальної потреби, яка сприяє свідомому орієнтуванню особистості на мету діяльності та відкриттю нових знань через глибше відображення дійсності [8, с. 147].

Інтерес привертає увагу дослідників із багатьох галузей, включаючи філософію, психологію та педагогіку, однак аналіз цього поняття не обмежується лише цими напрямками. У педагогічній і психологічній науках його часто описують як форму прояву пізнавальної потреби, що стимулює спрямованість особистості на нову інформацію та знайомство з фактами, забезпечуючи емоційний супровід процесу пізнання. Тому суб'єктивно інтерес виявляється в емоційному тоні процесу пізнання та посиленні уваги до об'єкта інтересу. Важливим є те, що задоволення інтересу не пригнічує його, а навпаки, викликає нові, більш складні та інтригуючі запити, які відповідають новим рівням пізнавальної активності дитини [16, с. 26].

Не даремно пізнавальний інтерес відіграє важливу роль у розвитку дитини дошкільного віку, оскільки він сприяє розширенню її пізнавальних можливостей та активному залученню до процесу самостійного дослідження світу. Як зазначає О. Степанов, цей інтерес допомагає дитині краще розуміти сутність об'єктів і явищ, виділяти їхні істотні ознаки та накопичувати розумовий досвід, що сприяє вдосконаленню когнітивних здібностей і розширенню пізнавального кругозору [39, с. 159]. Водночас, науковці виділяють різні види пізнавального інтересу за такими критеріями, як зміст,

широта, стійкість і мета, що дозволяє глибше зрозуміти, як цей інтерес впливає на індивідуальний розвиток дитини.

Натомість Л. Долинська, досліджуючи інтерес з психологічної точки зору, підкреслює його активізуючу роль: інтерес спонукає індивіда шукати шляхи задоволення пізнавальної потреби, підсилюючи його прагнення до нових знань і стимулюючи подальший інтелектуальний розвиток [14, с. 305]. Авторка вказує на важливість створення сприятливого емоційного фону, який посилює інтерес дитини, що підвищує її мотивацію до дослідження і сприяє формуванню її актуальних здібностей, оскільки через інтерес дитина не тільки задовольняє свої пізнавальні потреби, а й вдосконалює власні інтелектуальні ресурси.

На підтримку цих тез Т. Кудріна зауважує, що пізнавальний інтерес є унікальним поєднанням емоційного і раціонального. Вона стверджує, що інтереси стають первинними мотивами пізнавальної діяльності, основою, на якій будується поведінка та пізнавальні дії, мета яких — здобуття нових знань [19, с. 391]. Ця позиція підкреслює значущість пізнавального інтересу як рушія активності, який спонукає дитину до освоєння нових фактів і явищ.

Розвиток пізнавальних інтересів дошкільників відображено у державних документах України, що регламентують освіту. Важливу увагу цьому приділяє Базовий компонент дошкільної освіти України, де визначено освітню лінію «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» [2]. Ця лінія є ключовою складовою Базового компоненту дошкільної освіти, адже вона сприяє формуванню здатності дітей планувати пізнавальну діяльність, помічати нові аспекти у звичному середовищі, відкривати щось нове і знайоме, а також розвивати інтерес до дослідницької діяльності. Такий підхід не тільки відповідає віковим особливостям дошкільників, але й підтримує їхню природну допитливість, задовольняючи потребу у пізнанні світу через експерименти та дослідження.

І. Карук наголошує, що пізнавальний інтерес – це «активне, мотивоване, емоційне ставлення учнів до предмета пізнання, яке має систематично

враховуватися і розвиватися у процесі навчальної діяльності, оскільки впливає на формування і розвиток особистісної спрямованості дитини» [18, с. 90]. Натомість Т. М'ясоїд розглядає інтерес як трансформацію пізнавальної потреби, що надалі розвивається в мотив до активної діяльності, найяскравіше проявляючись у навчальній діяльності. На думку дослідника, саме завдяки інтересу дитина формує схильність до знань, яка згодом розвивається у здатність до рефлексії, аналізу та систематизації інформації [29, с. 193].

Варто також наголосити, що І. Маноха звертає увагу на складність пізнавального інтересу як явища, зазначаючи, що він є процесом, що проходить через певні стадії та трансформації. Інтерес має циклічний характер: він поступово з'являється, досягає піку активності та так само поступово згасає. Дослідник підкреслює, що цей феномен впливає на широкий спектр психічної активності дитини, включаючи перцептивні, мнемічні та мисленнєві процеси, завдяки чому він є невід'ємною складовою розвитку когнітивних функцій [31, с. 259].

Отже, на основі аналізу поглядів різних науковців можна стверджувати, що пізнавальний інтерес є складною, багатокомпонентною структурою, яка поєднує емоційні та інтелектуальні аспекти. У дошкільному віці пізнавальний інтерес формується як результат задоволення природної допитливості дитини та виступає внутрішнім мотивом, що стимулює її до активного сприйняття й засвоєння нової інформації. Наукове визначення пізнавального інтересу дошкільників полягає у розумінні його як стійкого й активного прагнення дитини до пізнання, що підтримується емоційною зацікавленістю та формує мотиваційну основу її пізнавальної діяльності.

Стійкість інтересу характеризується його тривалістю та інтенсивністю. Як стверджують деякі дослідники [22, с. 152], прояв стійкого інтересу виявляється, коли дитина долає труднощі задля досягнення мети, навіть якщо сама діяльність здається їй менш цікавою, але є умовою для здійснення захоплюючого процесу. Широта чи вузькість інтересу визначається його

змістовністю і значущістю для особистості, що дозволяє виявити, наскільки інтерес впливає на світогляд дитини.

О. Власова висловила припущення, відповідно до якого феномен пізнавальних інтересів розвивається на основі двох надзвичайно важливих чинників: з одного боку це розвиненість пізнавальної потреби у суб'єкта, а з іншого – організація освітнього процесу [4, с. 131]. Також згідно з низкою інших сучасних досліджень, зокрема робіт Л. Артемової [1] та Н. Кравець [22], важливим чинником, що стимулює пізнавальні інтереси дітей, є створення *розвивального середовища*. Таке середовище має бути адаптованим до пізнавальних можливостей дитини і забезпечувати умови для активної діяльності. Дошкільники характеризуються швидкою зміною інтересів, тому розвивальне середовище має підтримувати цю динамічність, збагачуючи діяльність дітей новими змістовими елементами та формами. Тому таке середовище сприяє формуванню усвідомлення дитиною свого «Я», своїх потреб і можливостей, що, в свою чергу, підвищує рівень її пізнавальної активності та інтересу.

Особливу роль у формуванні інтересу до дослідження у дітей відіграє природа, адже об'єкти природного середовища є невичерпним джерелом пізнавальних стимулів [3, с. 31–33]. На першому етапі розвитку пізнавальних інтересів важливо надати дітям доступний і цікавий для сприйняття матеріал, який би задовольняв їхню потребу у відкриттях. Наприклад, використання об'єктів у природному середовищі допомагає дітям розвивати здатність до спостереження та експериментування, створюючи передумови для усвідомленого пізнання.

Поряд із природними об'єктами доцільно формувати спеціально обладнане матеріальне середовище, що стимулюватиме дитячу допитливість. Воно може включати створення міні-лабораторій або дослідницьких куточків у групах дитячих садків, які пропонують дітям різні матеріали та обладнання для дослідження, такі як лупи, мікроскопи, ваги, зразки ґрунту, каміння, пісочний годинник тощо. О. Маланчук наголошує, що «пізнавальна діяльність

є органічним складником усіх видів дитячої діяльності. Найбільший потенціал мають такі її форми: заняття природничо-екологічного змісту, екскурсії, цільові прогулянки на природу, еколого-психологічні тренінги» [30, с. 41]. Треба наголосити, що принципова відмінність цієї діяльності полягає в тому, що мотивувальний до такої діяльності образ цілі ще не сформований, не визначений і не стійкий. У процесі пошуку він уточнюється, стає зрозумілим для дитини та доступним для подальшого використання. Основним видом дослідницької діяльності є експериментування

Тому важливим є застосування системного підходу до організації дитячого експерименту. Тут ключовою стає тактика взаємодії вихователя з дітьми, яка має враховувати вікові особливості дошкільників. Наприклад, діти молодшого шкільного віку часто звертаються з питанням «чому?» до дорослого, тоді як старші дошкільники починають самостійно шукати відповіді на запитання. Тож що вихователю слід адаптувати методи взаємодії, допомагаючи дитині віднайти відповіді через власні спостереження та практичні дії. Замість готових відповідей, дорослий має направляти увагу дітей на об'єкти та явища, які вони можуть досліджувати самостійно, тим самим сприяючи формуванню вміння аналізувати, порівнювати та робити висновки. Погоджуємося із О. Маланчук, що під час експериментування важливо створити умови, за яких дошкільник «відчуває себе справжнім дослідником, що самостійно впливає різними способами на природні об'єкти, для їх повнішого пізнання і засвоєння. Це створює сприятливе підґрунтя для розвитку мислення дошкільника» [30, с. 42].

Окремо трудова діяльність у старшому дошкільному віці стає вагомим елементом, що сприяє розвитку пізнавальних інтересів. Як наголошує В. Маршицька, трудова (господарсько-побутова) діяльність має особливе значення, оскільки забезпечує дітям безпосередній контакт із природою та стимулює розвиток емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього середовища [32, с. 236]. Дошкільників доцільно залучати до таких видів діяльності, як вирощування рослин, догляд за тваринами, охорона природи, що

дозволяє їм отримувати цілісний досвід взаємодії з живим світом та формувати уявлення про природні процеси.

Вважаємо, що праця на природі, зокрема вирощування рослин, виступає однією з найбільш ефективних форм для розвитку пізнавального інтересу у дітей. Участь дошкільників у вирощуванні рослин у квітниках, теплицях, міні-городах чи кімнатних умовах протягом року дозволяє їм простежити весь цикл росту – від посіву до догляду та спостереження за результатами. Така робота формує у дітей відповідальність, адже вони бачать пряму залежність життєвого циклу рослини від своїх дій, що також сприяє розвитку самостійності та впевненості. Але слід додати, що зважаючи на індивідуальні особливості та гендер, педагог має підбирати завдання, доступні кожній дитині, щоб забезпечити позитивний досвід та формування пізнавального інтересу.

Емоційне залучення дітей до догляду за живими істотами також є важливим у контексті підтримки пізнавальної мотивації. Наприклад, діти починають усвідомлюють, що рослина без догляду може загинути, а тваринка – залишитися голодною. Такі завдання сприяють розвитку емпатії, що, в свою чергу, підвищує інтерес до природничих знань та розуміння значення своєї участі у догляді за живими об'єктами.

Важливу роль у формуванні пізнавальних інтересів відіграє також діяльність, спрямована на охорону природи. Старші дошкільники, як пише К. Волинець, можуть брати участь у проєктах, таких як виготовлення штучних гніздівель, годівничок для зимової підтримки птахів або посадка дерев [5, с. 42]. Тому практичні природоохоронні акції, наприклад «Допоможемо черв'ячку», дають дітям змогу спостерігати результати своїх зусиль, сприяючи формуванню екологічної свідомості та усвідомленню важливості захисту природи.

Екскурсії в природу як специфічна форма освітнього процесу також мають надзвичайну цінність у розвитку пізнавальних інтересів старших дошкільників. Під час таких занять діти вивчають природні явища, рослини та

тварин у їхньому природному середовищі, що дозволяє їм спостерігати взаємозв'язки у природі. Вони також дізнаються про наслідки впливу людини на довкілля, що формує у них природодоцільну поведінку та системне уявлення про природний світ. Ще під час екскурсій діти можуть спостерігати сезонні зміни, наприклад, як в кінці літа та на початку осені скорочується кількість квітучих рослин, зникають комахи, відлітають птахи, що живляться комахами. У такий спосіб у них розвивають розуміння циклічності природних явищ та залежності між різними компонентами екосистеми.

Органічним доповненням до екскурсій є прогулянки за межами дитячого садка, під час яких педагог організовує колективні спостереження, акцентуючи увагу дітей на таких факторах, як вплив сонячного світла, зміни температури, залежність рослин та тварин від сезонів [32, с. 236]. Крім цього, прогулянки передбачають різні види спостережень (первинні, повторні, порівняльні), що дає дітям змогу порівнювати й аналізувати інформацію, закріплюючи та розширюючи їхні знання про природу.

У свою чергу привертають увагу й еколого-психологічні тренінги, що є відносно новою формою роботи з дошкільниками, однак також сприяють розвитку пізнавальних інтересів та усвідомленню дітьми своєї ролі в природному середовищі. Вони дають можливість дітям розвивати свої природничі знання у формі гри та емоційно насичених ситуацій, що підвищує їхню залученість і позитивне ставлення до природних об'єктів.

Таким чином, трудова та природоохоронна діяльність, екскурсії, прогулянки й еколого-психологічні тренінги є невід'ємними складниками розвитку пізнавальних інтересів у старшому дошкільному віці.

Крім цього, у старшому дошкільному віці доцільним є використання художнього слова, зокрема, з метою стимулювання пізнавального інтересу та розвитку допитливості у дітей. Тому, як наголошує Н. Кравець, читання художньої літератури, розповідання казок, легенд, прислів'їв, а також загадування загадок і застосування ігрових прийомів збагачують дітей новими знаннями та розширюють їхній світогляд [22, с. 154]. Використання таких

форм у пошуково-дослідницьку діяльність робить процес пізнання більш захопливим і доступним для дитини, адже казки та легенди подають знання у зрозумілій та образній формі, сприяючи формуванню емоційного зв'язку з інформацією. А це по-своєму пробуджує інтерес до дослідження навколишнього світу, оскільки діти отримують базу для уявлення про природні явища та взаємозв'язки, які існують у природі.

Сучасна науковиця О. Шаран підкреслює значення залучення дітей до активної творчої діяльності, акцентуючи увагу на підборі різноманітних, доступних та цікавих завдань з математики, які спонукають дітей до самостійних роздумів [50, с. 625]. Ми підтримуємо цю ідею та вважаємо, що одним із шляхів формування пізнавального інтересу дошкільників є залучення їх до різноманітної практичної діяльності, спрямованої на розвиток елементарних математичних уявлень. Так, практичні завдання, що включають варіативні, проблемні й творчі складові, сприяють формуванню математичного мислення, оскільки дозволяють дітям самостійно знаходити рішення та експериментувати з об'єктами.

Особливо корисною у цьому процесі є ігрова діяльність. Прояв інтересу у дітей починає відбуватися вже зі створення ігрових атрибутів, придумування декорацій та правил гри. О. Шаран, як приклад наводить такі сюжетно-рольові ігри, як «Магазин», «Кафе», «Перукарня» та ін., які паралельно із засвоєнням складу чисел та арифметичних дій додавання та віднімання в межах десяти відбувається формування інтересу дітей до математичної діяльності.

Чимало актуальних порад щодо використання ігор та інших форм навчальної діяльності надає й А. Кошель [22–24]. Так, скажімо, ігри розвивально-предметного змісту, такі як «Соти», займають важливе місце в процесі всебічного розвитку дітей віком від трьох років. Основною метою гри «Соти» є стимулювання пізнавальної активності дітей через конструювання та фантазування. Також участь у таких іграх сприяє розвитку дрібної моторики, яка є критичною для формування письмових та інших дрібних рухових

навичок. Додатково розвивається логічне, творче й асоціативне мислення, що сприяє кращій адаптації дітей до завдань різного рівня складності [23, с. 56].

Серед інших важливих чинників впливу «Сот» варто виділити те, що гра розвиває фантазію, уяву, окомір, а також формує почуття композиції, пропорції та симетрії, що є базою для естетичного виховання. Загалом ігровий процес стимулює пізнавальний розвиток дітей, допомагаючи їм краще сприймати й осмислювати навколишній світ [23, с. 56].

Таким чином, створення належного розвивального середовища, яке відповідає віковим і психологічним особливостям дітей, є невід'ємною складовою успішного формування їхнього пізнавального інтересу. Залучення дітей до дослідницької діяльності та стимулювання допитливості сприяє усвідомленому пізнанню навколишнього світу, формуючи в них цілісне ставлення до явищ природи, соціуму та своєї ролі в них.

Важливо додати, що сучасні дослідження визначають пізнавальний інтерес як багатокомпонентне утворення, що складається з емоційного, когнітивного, регулятивного та творчого *компонентів* [8, с. 26]. Розглянемо вказані компоненти детальніше. Так, перший із вказаних емоційний компонент пов'язаний з позитивним емоційним ставленням до діяльності, викликаючи інтерес до процесу та супроводжуючись приємними емоційними реакціями. Цей компонент забезпечує дитині задоволення від самого процесу пізнання, що сприяє розвитку інтересу до нових знань.

Натомість когнітивний компонент ґрунтується на мисленнєвій операції та дії, які дозволяють дитині глибше зрозуміти сутність та ознаки предмету, який є об'єктом вивчення. Основним показником цього компонента є здатність дітей ставити запитання, адже запитання є проявом активного мислення, спрямованого на розуміння суті предмету або явища.

У свою чергу регулятивний компонент, пов'язаний із вольовими зусиллями та цілепокладанням, забезпечує витривалість і послідовність у досягненні результатів. Він відповідає за здатність дитини зосереджуватися на

завданні, навіть якщо виникають труднощі, що є важливим для успішного завершення будь-якої пізнавальної діяльності.

І творчий компонент пов'язаний із самостійним творчим актом, що проявляється у здатності дитини застосовувати раніше здобутий досвід у нових умовах. Основною функцією цього компонента є розвиток самостійної творчої діяльності, коли дитина, використовуючи свої знання та навички, знаходить нові рішення та підходи в різних ситуаціях.

Науковці також зазначають, що розвиток пізнавального інтересу проходить послідовно через кілька етапів. Л. Лохвицька, зокрема, пише про 4 пов'язані між собою таких етапи [28, с. 8–10]. Перший етап – зацікавленість – формується під впливом зовнішніх стимулів, коли новизна обставин або об'єкта привертає увагу дитини. Особливе зацікавлення дітей викликає щось нове, цікава форма початку певної гри тощо.

Наступний етап – допитливість – супроводжується бажанням зрозуміти сутність предмету та виявити нові факти про нього [28, с. 8–10]. Цей етап характеризується підвищеним інтересом до деталей та прагненням отримати більше інформації, що відображається у формулюванні численних запитань.

Третій етап розвитку – власне пізнавальний інтерес – пов'язаний із глибокою зацікавленістю та розумінням предмету [28, с. 8–10]. На цьому етапі з'являються внутрішні мотиви, які спонукають дитину до продовження розпочатої діяльності та дозволяють їй досягти певних знань у конкретній галузі.

І останнім є етап, який можна назвати теоретичним інтересом, спрямований на творчий пошук і активну участь у пізнавальній діяльності, де на перший план виходять прагнення до самостійного дослідження та застосування знань на практиці.

Разом із тим варто не забувати, що фізичної активності є логічним продовженням гармонійного розвитку дитини, оскільки активне дослідження світу потребує не лише інтелектуального, а й фізичного зміцнення. Фізична активність, як пише А. Кошель, також розширює пізнавальний процес,

сприяючи загальному здоров'ю, розвитку рухових навичок і формуванню витривалості, необхідної для успішної участі у творчій і дослідницькій діяльності. Саме тому «перед батьками стоїть завдання створити умови для максимального ефекту у формуванні навичок здорового способу життя, розвитку фізичних якостей але дуже важливе спілкування та комунікація з педагогами ЗДО» [24, с. 185].

Таким чином, структура пізнавального інтересу охоплює різні складові, починаючи від мотивації і завершуючи діяльнісною сферою. Вона визначає розвиток особистості, адже кожен етап та компонент пізнавального інтересу сприяє становленню цілісного та свідомого відношення дитини до процесу пізнання та розвиває її активну позицію щодо дослідницької діяльності.

1.2. Медіаосвіта та її особливості для дітей дошкільного віку

Медіаосвіта, як зазначають фахівці ЮНЕСКО, є одним із фундаментальних прав кожного громадянина, що ґрунтується на свободі вираження поглядів та праві на доступ до інформації. Вона розглядається як «інструмент підтримки демократії» та забезпечення участі особистості у соціальних процесах. ЮНЕСКО рекомендує впровадження медіаосвіти у національні навчальні програми всіх держав, охоплюючи систему додаткової, неформальної освіти та навчання упродовж життя. Особливо підкреслюється значущість медіаосвіти як безперервного процесу, що розпочинається в ранньому віці та супроводжує людину протягом усього життя [54, с. 273–274].

Термін «медіа» у науковому контексті визначає широку сферу комунікаційних засобів, що відіграють роль посередника між джерелом інформації та її споживачем [17, с. 145]. Саме латинський корінь слова, що означає «середній» або «посередній», наголошує на функції медіа як каналу, який забезпечує передачу інформації від однієї сторони до іншої. В англійській мові поняття «медіа» асоціюється із засобом комунікації, акцентуючи увагу на тому, що медіа не є самодостатніми елементами, а

існують для забезпечення інформаційного обміну. З цього погляду, медіа включають в себе різні предмети та пристрої, що здатні передавати інформацію в різноманітних формах, таких як слова, звуки та зображення.

Важливо звернути увагу і на трактування цього терміну в українському науковому просторі. Зокрема, у Словнику української мови зазначено, що «медіазасіб» — це засіб поширення інформації з такими характеристиками, як доступність до масової аудиторії, загальнодоступність та корпоративний характер виробництва й поширення інформації [45]. Ці характеристики не лише підкреслюють масштабність та інклюзивність медіа, але й свідчать про його цілеспрямованість на формування суспільних комунікацій та суспільної думки.

Сучасна система медіа представлена багатьма типами систем, які еволюціонували протягом історії людства, починаючи від писемності й до цифрових технологій, що формують новітній етап розвитку інформаційного середовища. Писемність стала першим типом медіа, що дозволив закріпити й передавати знання через текст. Згодом з'явилися друковані медіа — літографія, фотокартки, перші друковані видання, які зробили інформацію доступнішою для широкого загалу та забезпечили поширення знань у суспільстві [16, с. 32–36]. Електричні медіа, такі як звукозапис, телеграф, телефон, стали черговим кроком в еволюції комунікаційних технологій, забезпечивши можливість швидкої передачі інформації на великі відстані. Далі виникають кінематограф і телебачення, що зробили сприйняття інформації більш візуальним та емоційним. Зрештою, цифрові медіа (персональні комп'ютери, смартфони, Інтернет) відкрили нову еру, забезпечивши глобальну доступність інформації та інтерактивність у взаємодії з медійним контентом.

Медіаосвіта, яка виникла як окремий напрям у педагогічній науці в 1960-х роках, отримала визнання у країнах з розвиненою освітньою системою, як-от Велика Британія, США, Канада, Австралія, Франція та інші [43, с. 189]. Основна мета цієї концепції полягає у формуванні в дітей і дорослих умінь

розуміти й критично аналізувати інформацію, яку вони отримують із засобів масової інформації, а також у розвитку здатності адекватно інтегруватися в медіа-простір. Таким чином, медіаосвіта допомагає сформувати критичне мислення, розвивати здатність до самостійного аналізу та розуміння складних і багатозначних медіа-текстів, що є особливо важливим на тлі сучасних інформаційних потоків, які спричиняють значний вплив на особистість, її поведінку, соціальні настанови та навіть світоглядні орієнтири.

Важливість медіаосвіти підкреслює також досвід Німеччини, де наприкінці 1960-х років науковці дійшли до висновку про необхідність розглядати медіа не тільки як інструмент передачі знань, але й як предмет вивчення [43, с. 189]. Саме вміння аналізувати медіа-контент дозволяє дитині критично оцінювати інформаційні потоки, що оточують її, а також розвивати здатність приймати самостійні та соціально важливі рішення. Ця освітня інновація підвищує самосвідомість і допомагає підготувати молоде покоління до життя в сучасному медіа-орієнтованому суспільстві.

Особливу увагу у впровадженні медіаосвіти приділяють в усіх розвинених країнах. У Канаді, наприклад, у провінції Онтаріо з 1987 року медіаосвіта стала обов'язковим навчальним предметом у школах [43, с. 189]. Це означає, що учні початкової та середньої школи систематично навчаються аналізу, критичному мисленню та здатності ставити під сумнів інформацію, що надходить з медіа.

Австралія, зі свого боку, з 1990 року інтегрує медіаосвітні елементи у виховний процес дошкільних навчальних закладів [43, с. 189]. Їх інноваційне рішення є надзвичайно значущим, оскільки діти у дошкільному віці набувають перших комунікативних навичок, зокрема здатність до сприйняття та інтерпретації різних типів інформації, зокрема вербальної та невербальної. Початки впровадження медіаосвіти в Австрії відбулися ще у 1973 році та супроводжувалося теоретичним обґрунтуванням її базових принципів, що підкреслюють важливість використання медіа не тільки як засобу, але й як об'єкта навчання [13, с. 116]. Виховний процес повинен сприяти тому, щоб

дитина могла не тільки сприймати медіа-контент, але й аналізувати його, розуміти приховані меседжі та можливий вплив на особистість і суспільство в цілому.

Значний внесок у розвиток медіаосвіти зробив Л. Мастерман [52–53], який у 1980-ті роки розвивав цей напрям у Великій Британії. Він наголошував на тому, що медіаосвіта має навчати дітей ставити правильні запитання щодо медіа, а не лише пасивно споживати інформацію. Такий підхід формує у дітей здатність до самоаналізу та критичної оцінки будь-якої інформації, розвиває стійкість до маніпуляцій і підвищує обізнаність про структуру та методи медіа-впливу.

Важливим аспектом, що виділяє медіаосвіту в науковій парадигмі, є поняття репрезентації, про яку говорить Л. Мастерман [52, с. 40]. На його думку, медіаосвіта базується не на безпосередньому відображенні реальності, а на її представленні, що виключає ілюзію нейтральності медіа і дозволяє формувати критичне ставлення до інформації, яку вони пропонують. Дослідник вважає, що головною метою медіаосвіти є так звана «денатуралізація» медіа, що означає розвиток здатності до критичного сприйняття, розуміння та автономного судження щодо медіа-контенту. Відповідно, медіаосвіта є дослідницьким процесом, який спирається на аналітичні концепції як інструменти для осмислення медіапростору, а не як джерело конкретного змісту. Також Мастерман наголошує, що медіаосвіта повинна сприяти розвитку не лише критичного розуміння (*critical understanding*), а й критичної автономії (*critical autonomy*), що є необхідним для повноцінного існування людини в інформаційному суспільстві [52, с. 40].

В Україні Концепція впровадження медіаосвіти в освітній процес (2016 р.) визначає її як засіб, що сприяє формуванню медіа-культури та забезпечує особистісну підготовку особистості до безпечної й ефективної взаємодії з різними видами медіа [21, с. 7]. До медіа зараховують як традиційні ЗМІ (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні засоби комунікації, що використовують цифрові та інформаційно-комунікаційні

технології — Інтернет, комп'ютерно опосередковане спілкування, мобільні пристрої. Дана концепція підкреслює важливість розвитку навичок для свідомого сприйняття інформаційного простору та для формування критичного мислення, яке сприятиме здатності приймати зважені рішення на основі аналізу інформації.

Сьогодні термін «медіаосвіта» охоплює всі педагогічні складові роботи з медіа як у теорії, так і в практиці, адже медіаосвіта прагне створити інфраструктуру для формування медіаграмотності, забезпечуючи розвиток навичок критичного мислення, аналізу медіапродуктів та здатності до самостійного їх створення, що стає важливим у суспільстві, де цифрові технології стають невід'ємною частиною життя [44, с. 320]. Такий підхід підкреслює потребу адаптації освітнього процесу до умов інформаційного суспільства, надаючи особливого значення розвитку критичних навичок у дітей з раннього віку.

Британський теоретик і медіапедагог Л. Мастерман одним із перших детально дослідив та обґрунтував роль медіаосвіти, визначивши сім основних причин її актуальності, які залишаються особливо важливими для розуміння ролі медіа в освітніх практиках [52]. Педагог звертає увагу на те, що медіа є невід'ємною складовою сучасних суспільств, оскільки вони широко поширені та досяжні для аудиторії будь-якого віку, що обумовлює високий рівень медіа насиченості суспільства. Вони здійснюють значний ідеологічний вплив, формуючи суспільні уявлення, культурні настанови та політичні позиції.

Підсумовуючи, медіаосвіта має багатофункціональне значення: вона сприяє розвитку критичного мислення, допомагає орієнтуватися в інформаційному просторі, формує навички роботи з медійною інформацією та підвищує обізнаність щодо способів, якими медіа впливають на соціальні процеси. У контексті української освітньої системи медіаосвіта постає важливим елементом підготовки нових поколінь до безпечної і продуктивної взаємодії з медіа, формуючи у дітей здатність до відповідального споживання

інформації та усвідомлення свого місця в інформаційно-комунікаційному середовищі.

Погоджуємося із дослідниками, що сучасні технології медіаосвіти, які інтегрують в дошкільні навчальні заклади, мають значний потенціал для оптимізації освітнього процесу [44, с. 320; 42, с. 139]. Їх впровадження забезпечує активні форми фіксації результатів інтелектуальної діяльності, надає доступ до величезних обсягів навчальної та наукової інформації, дозволяє її швидке отримання і багатоваріантний аналіз. Однак разом із тим, особливості медіаосвіти для дітей дошкільного віку передбачають широке трактування поняття «медіа», адже у цьому віці формуються базові навички сприйняття і роботи з медіаконтентом. До медіаосвіти дошкільників входить навчання розумінню невербальних сигналів, зокрема виразу обличчя та жестів, а також інтерпретація символів, робота з картинками та книжками. Як зазначають дослідники, медіаосвіта формує умови для соціального та пізнавального розвитку дітей, дозволяючи їм опановувати навички критичного сприйняття ще на ранньому етапі життя [42, с. 139]. Такий підхід визначає медіа як важливий фактор освітнього процесу, що впливає на навчання та соціалізацію дітей дошкільного віку.

Щодо дидактичних функцій медіатехнологій, які можна впроваджувати в навчальний процес для розвитку дітей дошкільного віку, І. Черешнюк пропонує кілька важливих напрямків:

1. Пізнавальна функція, реалізована через використання комп'ютерних технологій та Інтернету, забезпечує дітям доступ до нових знань та навичок. У ранньому віці ці технології можна використовувати у формі інтерактивних навчальних програм або ігор, що підвищують рівень зацікавленості дитини до пізнавальної діяльності.

2. Розвивальна функція медіатехнологій передбачає активну роботу над потенційними можливостями дошкільників, а також корекцію деяких труднощів у розвитку їхніх навичок. Йдеться, зокрема, про програми, що покращують координацію рухів, розвивають моторику або сприяють кращому

розумінню емоцій. Подібні технології сприяють підвищенню рівня індивідуального розвитку дитини та допомагають ефективніше засвоювати знання.

3. Дослідницька функція медіатехнологій дає дітям змогу брати участь у творчих роботах, відкриваючи можливість для вираження себе через різні види діяльності. Дошкільнята можуть створювати прості малюнки, фотоколажі або інші проєкти, розвиваючи дослідницькі навички, які стануть основою для формування пізнавального інтересу. Завдяки цьому діти отримують перший досвід експериментування, що підсилює їхнє розуміння навколишнього світу.

4. Комунікативна функція дозволяє дітям взаємодіяти з однолітками, створюючи певну віртуальну єдність у ході обміну інформацією. Вона допомагає дітям формувати емоційний зв'язок з іншими, розвиває навички спілкування і вчить працювати в команді, що є важливим аспектом соціалізації. Використання медіатехнологій у цьому контексті може забезпечити дитині досвід конструктивної комунікації та формувати навички розуміння інших точок зору, що є корисним для їхнього майбутнього соціального розвитку [49, с. 9].

Таким чином, медіаосвіта дітей дошкільного віку допомагає формувати важливі когнітивні, комунікативні та творчі навички, які забезпечать гармонійний розвиток дитини у медійному середовищі сучасного світу.

Треба зауважити, що у контексті дошкільної освіти, розвиток медіа підкреслює необхідність адаптації дітей до використання сучасних засобів комунікації. Доступність цифрових медіа значно вплинула на освітні процеси, стимулюючи впровадження їх у дошкільних закладах для підготовки дітей до шкільного навчання. Тому діти у віці 5-6 років, які стоять на порозі навчання в школі, потребують розвитку компетентностей, що дозволяють їм адаптуватися до нового інформаційного середовища та успішно використовувати медійні ресурси у навчанні.

Використання медіатехнологій в освіті можна класифікувати за типами, кожен із яких виконує свою роль у навчальному процесі. *Навчальні або навчально-розвивальні технології* допомагають дітям здобувати необхідні знання, розвивають навички пізнавальної активності та підтримують базовий рівень освіченості [34]. Такі технології орієнтовані на формування базових знань і надають фундамент для подальшого розвитку дитини. Натомість *тренажери* сприяють відпрацюванню набутих умінь, допомагаючи дітям закріпити або систематизувати новий матеріал [34]. Вони надають структуровану інформацію та контролюють процес навчання, що підсилює роль учбового матеріалу та дозволяє дітям на практиці застосовувати те, що вони засвоїли.

Ще один різновид – *інформаційно-пошукові та довідкові технології* – забезпечують дітей навичками орієнтування в інформаційному просторі, допомагають шукати необхідні відомості та організовувати вже набуті знання [34]. Вони дозволяють не лише формувати вміння шукати інформацію, але й сприяють розвитку критичного мислення.

У свою чергу *демонстраційні технології* пропонують візуальне представлення матеріалу, що полегшує сприйняття складних концепцій і дозволяє дітям краще зрозуміти й закріпити нові знання через видимі образи. А засоби *наслідування* дають можливість детально вивчати певні аспекти реальності, концентруючись на конкретних характеристиках чи функціях предметів або явищ.

Лабораторні освітні технології відкривають можливість для дистанційного проведення експериментів, що дозволяє дітям брати участь у навчальних дослідах і формувати практичні знання. *Моделювальні технології*, у свою чергу, спрямовані на комбінування та структурування об'єктів, дозволяючи дітям взаємодіяти з моделями реальних предметів, спрощуючи для них вивчення явищ та процесів [34].

Зрештою, *навчально-ігрові технології* створюють умови для інтерактивного навчання у формі гри, де дитина здобуває нові знання й

розвиває вміння в ігровому контексті, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Ігровий підхід особливо важливий для дошкільнят, оскільки він відповідає їхньому природному способу пізнання світу і сприяє гармонійному розвитку [34].

Таким чином, медіаосвіта в дошкільних закладах допомагає створити середовище, де сучасні технології використовуються для розвитку когнітивних, соціальних та комунікативних навичок у дітей, готуючи їх до подальшого навчання в школі та інтеграції в інформаційне суспільство. Інтерактивні та цифрові медіа, що використовуються в освітньому процесі, забезпечують різнобічний розвиток дитини, сприяють формуванню навичок орієнтації в інформаційному просторі та розвивають здатність до критичного осмислення отриманої інформації.

Для порівняння, дослідження Т. Чашки в контексті використання медіа у дошкільній освіті говорить про їх як засіб педагогічного впливу, який сприяє розвитку уяви та естетичних відчуттів у дітей старшого дошкільного віку. Так, Т. Чашка виділяє шість основних видів медіа, що активно застосовуються у закладах дошкільної освіти:

- фотографії та листівки;
- книжкова графіка;
- мультфільми та відеоказки;
- мультимедійні презентації;
- аудіоказки, музика та аудіозаписи [48, с. 96].

Через медіаінтерацію, на думку Т. Чашки, дошкільнята навчаються сприймати особливості мистецтва, розвивають здатність до розрізнення кольорів, форм, а також початкові естетичні уявлення [48, с. 96]. Використання медіа у цьому віці також сприяє розширенню можливостей дітей для отримання інформаційних сигналів від оточення, що має значення для їхнього подальшого когнітивного розвитку.

Надзвичайно важливим завданням в освітньому процесі є суворе дотримання основних правил у використанні медіа, серед яких автори

посібника «Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти» визначають:

а) перетин медіаосвітніх і методичних цілей. Вихователь має чітко усвідомлювати мету перед уведенням медіа в хід заняття, органічно поєднувати це введення з програмовим змістом. Уміти використовувати різні форми роботи з групою дітей (індивідуальну та групову);

б) орієнтація дошкільників на сприйняття медіатексту. Для стимулювання інтересу дошкільників вихователь ставить відповідні запитання, сприяючи осмисленню матеріалу;

в) власне робота з медіатекстом. безпосередня робота з медіатекстами полягає у виявленні їх інформаційно-освітнього потенціалу, що дозволяє розвивати критичне мислення та інформаційну грамотність вже з раннього віку [33, с. 8–9].

З огляду на це, роль медіа у дошкільній освіті не обмежується виключно передачею інформації, а має значно ширше значення, що пов'язане з формуванням соціальних, пізнавальних та естетичних якостей у дітей. Тож, аналіз медіа як посередника та педагога в одному дозволяє зрозуміти, що його вплив на розвиток дитини обумовлений не лише змістом медіаповідомлень, а й процесом їх сприйняття і осмислення.

О. Городецька слушно зауважує, що основні завдання медіаосвіти для дітей дошкільного віку мають глибокий зміст, спрямований на формування стійких механізмів захисту, усвідомленого споживання та розвитку особистості. Розглянемо основні завданнями медіаосвіти для дітей дошкільного віку:

1. Одним із ключових завдань є захист дітей від потенційно шкідливих ефектів медіа [10, с. 168], що передбачає створення таких умов, за яких дошкільнята зможуть уникати небажаних впливів, що можуть порушити їхнє психічне або емоційне благополуччя. Медіа можуть містити контент, який викликає страх, тривогу або дезорієнтацію в дітей, тому завдання захисту полягає в допомозі дітям розвивати здатність відрізнити прийнятний контент

від небезпечного, формуючи базові емоційні та поведінкові реакції на медіапродукти.

2. Ще однією важливою метою є виховання медіаспоживача, який зможе самостійно орієнтуватися у медіапросторі та задовольняти власні інтереси через вибір відповідного контенту [10, с. 168]. Для дошкільників це завдання передбачає формування навичок розрізнення інформації, що відповідає їхнім потребам та інтересам. Таким чином, діти здобувають базові вміння щодо визначення власних уподобань у медіаконтенті, які з часом стануть основою для подальшої соціалізації у світі інформаційних технологій.

3. Формування медіаіміунітету [10, с. 168] також є невід'ємним завданням медіаосвіти, що спрямоване на розвиток стійкості особистості до негативного впливу медіа, зокрема здатності зберігати критичне ставлення до інформації та протистояти маніпулятивним впливам. Медіаіміунітет допомагає дитині не лише уникати шкідливих інформаційних посилів, а й формувати навички критичного мислення. У дошкільному віці ці навички закладаються через простіші форми аналізу, такі як обговорення мультфільмів або казок, де діти навчаються розрізняти реальність і вигадку, добрі й погані вчинки.

4. Ще аспектом медіаосвіти є сприяння свідомому споживанню медіапродукції [10, с. 168]. Тут акцент робиться на здатності дітей розуміти власні медіапотреби, усвідомлювати вплив медіа на себе та свої емоції, що формує культуру використання медіа ще з раннього віку. Здатність орієнтуватися в медіапросторі дозволяє дитині відповідально підходити до споживання інформації, що створює передумови для розвитку інформаційної культури та відповідального ставлення до вибору контенту.

5. Розвиток пізнавальних здібностей та медіатворчості, що передбачає активне залучення дитини до творчої діяльності, пов'язаної з медіа, що сприяє розвитку уяви, креативного мислення та здатності виражати власні думки за допомогою різних медіазасобів.

Зрештою, медіа, як засіб навчання, має очевидні переваги, що сприяють розвитку дошкільників. Залучення цікавого, яскравого матеріалу значно

активізує пам'ять та увагу дітей, сприяє кращому засвоєнню інформації та стимулює природний інтерес до навчання. Крім того, робота з комп'ютером у ранньому віці, зокрема використання навчальних та розвивальних ігор, сприяє розвитку дрібної моторики та зміцненню м'язів пальців, що є важливим компонентом фізичного розвитку. Усе це допомагає дітям покращувати координацію та точність рухів, що згодом позитивно впливає на готовність до письма та інших навчальних навичок.

Втім, попри ці позитивні аспекти, медіапростір може мати й негативний вплив на здоров'я та розвиток дітей. Скажімо, І. Кіндрат відзнача певні загрози, зокрема психічного, соціального, духовного та фізичного характеру [19, с. 97]. Так само Ю. Семеняко у своїй роботі акцентує увагу на тому, що тривале використання комп'ютера може негативно позначитися на здоров'ї дошкільників, оскільки у цьому віці відбувається активний розвиток всіх систем організму [41, с. 87–88]. Тож тривала робота за комп'ютером може стати причиною порушень нервової системи, зниження імунітету, виникнення проблем із зором, а також негативно вплинути на розвиток кістково-м'язового апарату. Таким чином, недотримання санітарних норм при використанні комп'ютерів у ЗДО може призводити до гіподинамії, загального знесилення організму, хвороб опорно-рухового апарату та погіршення працездатності і зосередженості дітей.

Ще одним важливим аспектом є роль батьків та вихователів у формуванні медіакультури (на цьому питанні зосереджуються А. Іншаков [17], Є. Хріник [47] тощо). Погоджуємося із дослідниками, що первинне ознайомлення дітей із медіа та їх використання відбувається саме у сім'ї, що підкреслює важливість сімейного середовища в розвитку критичного мислення.

Оскільки дошкільнята через вікові обмеження ще не здатні об'єктивно оцінювати достовірність інформації, саме батьки і вихователі мають бути їхніми «провідниками» в медіасередовищі. На цьому етапі важливо, щоб батьки застосовували певні обмеження щодо використання медіа — або

шляхом контролю часу, проведеного дитиною за екраном, або за допомогою спеціальних програм і додатків, що блокують небажаний контент.

Створення довірливих стосунків між батьками і дітьми є основою, яка сприяє безпечному використанню медіа, тому дитина повинна мати можливість без страху звертатися до батьків з будь-якими питаннями чи проблемами, що виникають у процесі взаємодії з медіа. Така відкритість та підтримка з боку дорослих допомагає не лише уникати ризиків, пов'язаних із негативним впливом медіа, а й формувати медіаграмотність — критичне ставлення до інформації та здатність оцінювати її зміст.

1.3. Потенціал медіаосвіти у формуванні пізнавальних інтересів дошкільників

Методика дошкільної медіаосвіти, інтегрована у різні освітні лінії Базового компонента дошкільної освіти, спрямована на розвиток медіаграмотності та творчих навичок у дітей. Вона враховує основні поняття медіаосвіти, зокрема ознайомлення з процесами створення медіапродуктів різних жанрів, таких як діафільм, відео, мультфільм, короткометражне кіно та рекламні ролики.

Вважаємо, що медіаосвіта в сучасних умовах володіє значним потенціалом для формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку, що сприяє їхньому комплексному інтелектуальному розвитку. Дошкільний вік – це період активного становлення допитливості та дослідницької поведінки, коли інтерес до нових знань та відкриттів стає основою їхньої діяльності. [7, с. 136] Діти цього віку прагнуть до дослідження світу, особливо через питання «Чому?», «Навіщо?», «Як?», і саме в цей період найкраще закладаються основи для розвитку когнітивних процесів, таких як увага, пам'ять, уява та мислення.

Тож медіаосвіта може стати важливим інструментом для задоволення *дитячої потреби в новизні*, адже вона дозволяє використовувати різноманітні

форми подачі інформації – через мультимедійні презентації, аудіо- і відеоконтент, інтерактивні ігри та програми. Така різноманітність медіа створює унікальні умови для підтримки і стимулювання пізнавального інтересу, особливо через залучення візуальних та звукових стимулів, які привертають увагу та утримують її довше, ніж традиційні навчальні засоби. Зокрема, інтерактивний формат медіа допомагає дітям занурюватися у дослідницькі активності, що розвивають здатність орієнтуватися в проблемних ситуаціях і шукати відповіді самостійно.

О. Гнетецька зауважує, що «прагнення до новизни у дошкільному віці є універсальним. Пред'явлення незнайомих, нових предметів у більшості випадків викликає тривалий процес ознайомлення, складну орієнтовно-дослідницьку діяльність» [7, с. 137]. А медіа допоможуть створити ситуації, у яких дитина зіштовхується з новими, незнайомими об'єктами чи явищами, що підсилює її прагнення до дослідження та аналізу. Наприклад, показ мультимедійних сюжетів про тварин, природні явища чи історичні артефакти може пробудити у дитини інтерес до пізнання світу. Спостерігаючи за такими об'єктами, дитина отримує можливість ставити нові запитання, аналізувати, робити висновки, порівнювати, що є важливими кроками в розвитку дослідницьких здібностей.

Тож діти отримують можливість проявляти себе через створення власних медіапродуктів: малюнків, простих презентацій, міні-фільмів або фотографій. Цей процес надає їм змогу самостійно конструювати образи і сенси, що формує цінні пізнавальні та творчі навички. Таке залучення в освітній процес стимулює дітей до самостійного пошуку нової інформації, критичного мислення і, в кінцевому підсумку, розвитку стійкого пізнавального інтересу.

Як зазначає Ю. Семеняко, медіаосвіта «сприяє розвитку *критичного мислення* та творчих здібностей» [40, с. 607], що є надзвичайно важливим у сучасному суспільстві. Критичне мислення, у цьому контексті, полягає у здатності не тільки приймати інформацію, але й оцінювати її об'єктивність,

достовірність та вплив на емоційний стан і світосприйняття. Сучасні діти від самого раннього віку стикаються з великим обсягом медіаповідомлень, від телевізійних передач до цифрових технологій, і без відповідної медіакомпетентності стають вразливими до маніпуляцій, які можуть містити приховані комерційні, ідеологічні чи культурні цінності.

Зі сказаного вище випливає, що медіаосвіта створює умови для того, щоб діти не лише споживали контент, але й ставили питання щодо його суті, джерела і можливих цілей, а також могли бачити зв'язок між повідомленням та його впливом на особистість. Саме завдяки аналізу і розумінню медіапродуктів діти вчаться виявляти приховані підтексти, що згодом є основою для розвитку їхньої медіаграмотності.

Розглянемо більш детально основні медіаресурси, які впливають на розвиток пізнавальних інтересів:

1. Друковані періодичні видання, як частина медіаосвіти, мають значний потенціал у формуванні пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку, сприяючи розвитку їхньої креативності, допитливості та навичок самовираження. Т. Давидченко класифікує дитячі газети та журнали за такими категоріями: пізнавальні, розважальні, навчальні, художні (культурологічні) та науково-популярні видання [11]. Звідси випливає, що дитяча періодика повинна не лише задовольняти інтереси дітей, але й виконувати освітні та виховні функції, спрямовані на різнобічний розвиток дитини.

Дитячі журнали, такі як «Пізнайко», «Умійко», «Малятко» та інші, виконують важливу роль у формуванні пізнавальних інтересів завдяки своєму інтерактивному та розважальному підходу [20, с. 117]. Вони не тільки пропонують дітям інформацію, але й заохочують до творчої активності та самостійного пошуку відповідей. Наприклад, журнали часто включають пізнавально-розважальні завдання, що стимулюють дітей мислити логічно, шукати рішення, розв'язувати задачі та виявляти винахідливість. Крім того, такі видання пропонують завдання на створення власних творів мистецтва, що

спонукає дітей проявляти свої художні здібності, формувати уяву і бачення прекрасного.

Отже, педагоги можуть використовувати друковану дитячу періодику як ефективний освітній інструмент. Наприклад, слухання художніх творів з подальшим відтворенням сюжетів дозволяє дітям глибше зануритися в зміст і розвиває їхню уяву. Розгляд ілюстрацій сприяє розвитку візуальної грамотності, а виконання завдань на пошук відповідей допомагає тренувати пам'ять та увагу.

Однією з важливих особливостей дошкільної медіаосвіти є *створення власних медіапродуктів* – мінікнижки, відеокнижки, плакати, газети або рекламні відеоролики – що сприяє розвитку в дітей навичок роботи з інформацією та формує продуктивну мотивацію, необхідну для засвоєння медіазнань у процесі самостійної творчості.

2. Аудіовізуальні медіазасоби, зокрема мультимедійні технології, забезпечують багатоформатне сприйняття інформації, що значно посилює пізнавальні інтереси дітей дошкільного віку.

Р. Кондратенко підкреслює, що використання графіки, гіпертексту, звуку, відео та анімації дозволяє створювати інтерактивні та візуально насичені навчальні матеріали, які допомагають дітям ефективно засвоювати нові знання і навички [20, с. 118]. Перелічені засоби значно сприяють розвитку уяви, асоціативного мислення, емоційного інтелекту та дрібної моторики.

Цікавою формою медіароботи у ДНЗ є перегляд дитячих мультфільмів та відеофільмів з подальшим обговоренням, завдяки чому учні розуміють сюжет, зміст та поведінкові моделі героїв. Обговорення переглянутого матеріалу дозволяє дітям висловлювати свої думки, навчає їх аналізувати та робити висновки. Крім цього, як стверджує Г. Гензур, у процесі перегляду мультфільмів у дітей «формуються моральні еталони-зразки як емоційно-когнітивні уявлення щодо способів поведінки. Ці еталони, з одного боку, – зображають певну сферу життя дитини, а з іншого, містять у собі суспільну

оцінку й емоційне ставлення. [...] Моральні оцінки стають чимдалі більш диференційованими й точними» [6, с. 79].

Ще одна форма роботи – створення імітаційно-ігрових ситуацій на основі побаченого чи почутого з мультфільмів розвиває креативне мислення та допомагає дітям втілювати в життя елементи фантазії. Наприклад, вони можуть відтворювати поведінку персонажів або взаємодіяти в ролях, що сприяє розвитку комунікативних навичок і соціального інтелекту.

Окремо варто говорити про формування віртуальних міні-музеїв або випуск фотогазет і фотофільмів, матеріали для яких збираються під час екскурсій чи спостережень [20, с. 117], що дозволяє дітям не лише систематизувати інформацію, але й підкреслює важливість збереження спогадів. Це сприяє розвитку організаційних здібностей, дисципліни, уваги до деталей.

Ще один ефективний метод – озвучування діалогів героїв із відомих казок і мультфільмів. Такі заняття сприяють розвитку мовленнєвих навичок, акторської майстерності та емоційного самовираження. Діти вчаться передавати інтонацію та настрій персонажів, що покращує їхню комунікативну компетентність.

Зрештою, створення власних мультфільмів у малюнках можна вважати не тільки ефективним методом медіаосвіти, а найвищим проявом творчої активності дошкільнят [25; 36]. Їх ефективність обумовлена здатністю мультфільмів залучати дітей до нового, цікавого досвіду, який розширює знання про навколишній світ. К. Крутій наголошує, що відеосюжети та мультфільми, використані як медіатехнологія, потребують спеціально розробленого алгоритму роботи [23, с. 390], що допомагає формувати у дітей навички сприйняття інформації, спостереження, класифікації та порівняння, що підвищує їхні можливості для узагальнення та вміння робити висновки.

Натомість дослідниця О. Данилюк пропонує інший цікавий підхід до використання мультиплікації, заохочуючи дітей до самостійного створення анімаційних фільмів. Вона рекомендує використовувати пластилінову

анімацію і спеціальні технічні пристрої для створення мультфільмів [12, с. 118]. Він складається з кількох кроків:

- 1) вигадування сценарію;
- 2) виготовлення дійових персонажів;
- 3) виготовлення декорацій і необхідного фону;
- 4) налаштування освітлення;
- 5) проведення відеозйомки;
- 6) монтування різних відео в одне;
- 7) накладання звуку [12, с. 118].

Отже, пластилінова анімація дозволяє дітям розвивати творчу уяву, сприяє співпраці та навчає основам роботи у команді. Варто додати, що створення мультиплікації завдання розвиває дрібну моторику, уяву, художні здібності та ініціативність. У ході його виконання, діти самостійно вигадують сюжети, зображають героїв та оформлюють послідовність подій, що дозволяє їм відчувати себе творцями власного медіапродукту.

3. Інтернет-технології, зокрема web-сайти, відкривають нові можливості для використання медіа у розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку [20, с. 118]. Переваги цих технологій полягають у поєднанні текстових матеріалів із аудіо- та відеоконтентом, що дозволяє дітям занурюватися в інтерактивне, багатоформатне середовище навчання. Крім цього, такі ресурси надають доступ до різноманітної інформації без обмежень у часі й просторі, що робить їх гнучким інструментом для педагогів, оскільки вони можуть використовувати ці матеріали як під час занять, так і вдома.

Наприклад, педагоги можуть використовувати інтерактивні сайти з навчальними іграми, казками, пізнавальними відео чи освітніми анімаціями, які доповнюють і розширюють програму. Дітям надається можливість у зручний спосіб вивчати нові факти, спостерігати за віртуальними дослідами або ж брати участь у віртуальних екскурсіях, які привносять новизну і стимулюють їхній інтерес до дослідження світу.

Таким чином, інтернет-технології можуть бути ефективним інструментом у формуванні пізнавальних інтересів, забезпечуючи доступ до інформації в інтерактивному форматі, що не лише сприяє кращому запам'ятовуванню, а й стимулює бажання дітей до самостійного пошуку нових знань.

Гра є основним видом діяльності дошкільників, тому її інтеграція з елементами медіаосвіти є надзвичайно ефективним засобом розвитку пізнавальних інтересів. Використовуючи медіа як основу для ігор, як пише професорка О. Невмержицька, вихователі можуть не лише розвивати у дітей інтерес до нового, але й сприяти формуванню важливих соціальних і комунікативних навичок [37, с. 367].

На заняттях із розвитку мовлення, наприклад, можна запропонувати дітям створювати власні медіатексти. Таке завдання може передбачати вигадкування історій, де головними героями є знайомі дітям персонажі з медіа, як-от Лунтик чи Смішарики. Діти можуть придумувати свої сюжети індивідуально або колективно – розповідаючи історію «за ланцюжком» чи «по колу». А для структурованішої роботи можна надати дітям початок чи кінець історії, запропонувавши додати свої елементи. Такі вправи стимулюють увагу, розвивають мовленнєві навички й вміння будувати зв'язну розповідь.

Сюжетно-рольові ігри також мають великий потенціал для пізнавального розвитку дошкільників [37, с. 368]. Залучення популярних персонажів допомагає дітям легше вжитися в роль, опанувати певні моделі поведінки й спілкування, зрозуміти соціальні ролі. Наприклад, граючи з іграшковими персонажами, діти вчаться висловлювати свої думки, узгоджувати їх з інтересами інших, співпрацювати. Використання іграшкових версій медійних героїв надає дітям можливість проявити власну творчість, розробляючи нові сценарії поведінки і вирішуючи ігрові конфлікти, що є невід'ємною частиною соціального розвитку.

Таким чином, використання медіаосвітніх елементів у ігровій діяльності сприяє глибшому залученню дошкільників до навчального процесу,

забезпечуючи розвиток пізнавальних інтересів, самостійності, ініціативності та комунікативних навичок.

У роботі з дошкільниками можна використовувати сюжетно-рольову гру «Заморожений кадр». У ході гри діти переглядають стоп-кадри з улюблених мультфільмів і мають відтворити репліки персонажів, уявляючи себе на їхньому місці. У такий спосіб діти практикують вираження емоцій, інтонацій та вмінь слідувати заданому сюжету або ж створювати власні версії діалогів. У свою чергу вихователь може скеровувати тематику розмов, надаючи дітям можливість проявляти креативність у межах певної ситуації.

Для порівняння, гра «Опиши героя» розвиває вміння дітей аналізувати персонажі: називати їх позитивні та негативні риси, висловлювати свою думку про їхні вчинки, що допомагає формуванню критичного мислення. Описуючи героя від першої особи або від власного імені, діти вчаться виражати свої емоції та думки чітко й логічно, формуючи усвідомлене ставлення до поведінки персонажів. Крім цього, діти будують речення, висловлюють думки, міркують, про які саме риси героя розповісти, що має позитивне значення.

Таким чином, використання сюжетно-рольових ігор і ручної праці за тематикою відомих медіаперсонажів та сюжетів сприяє всебічному розвитку старших дошкільників, забезпечуючи формування як належних когнітивних, так і соціально-емоційних навичок у процесі інтерактивної та творчої діяльності.

Заняття з ручної праці також можна зробити цікавими з допомогою медіаосвіти. Наприклад, створення предметів чи будівель з улюблених казок чи мультфільмів із підручних матеріалів або конструкторів допомагає дітям розвивати дрібну моторику, просторове мислення та уяву. Скажімо, професорка О. Невмержицька пропонує будувати піратське судно або будинок для Снігової Королеви [37, с. 369], що стимулюватиме пізнавальний інтерес, адже діти уявляють і конструюють щось знайоме, але додають власні ідеї та бачення. Варто додати, що така діяльність на заняттях відволікає старших

дошкільників від пасивного сприйняття інформації з екранів, водночас збагачуючи досвід співпраці, оскільки діти можуть працювати в командах, обговорюючи різні деталі та конструкційні рішення.

Насамкінець зауважимо, що розвиток пізнавальних інтересів дошкільників засобами медіаосвіти є актуальною темою, яка потребує особливої уваги до медіагігієни [39, с. 420]. Інформація, яку сприймають діти, повинна бути безпечною для їхнього фізичного, психічного, психологічного та духовного здоров'я. Однією з ключових ролей у цьому процесі відіграє вихователь, що має обов'язково переглядати й оцінювати медіатексти, пропоновані дітям, а також бути обізнаним у сфері медіа. Зокрема, спілкування з дітьми про медіа має відбуватися в дружній атмосфері, уникати моралізування, щоб зберегти інтерес дітей до пізнавальної інформації.

Зрештою, вихователь виступає не лише як педагог, а й як приклад для наслідування, створюючи двосторонній процес передачі інформації — від дорослого до дитини і навпаки. У сучасному світі діти швидко опановують нові медіазасоби, і часто їхня обізнаність у цій сфері досить висока. Саме тому, для ефективного формування пізнавальних інтересів, важливо, щоб вихователі підтримували цей інтерес, враховуючи принципи медіагігієни та створюючи з дітьми позитивний медіадосвід.

Отже, медіаосвіта покликана, зокрема, сприяти формуванню пізнавальних інтересів старших дошкільників. Діти у цьому віці не лише прагнуть отримати нову інформацію, але й активно обговорюють її з ровесниками та дорослими, що сприяє розвитку їхніх комунікативних навичок і вмінню критично мислити. Старші дошкільники активно порівнюють власні враження від мультфільмів, ігор, інформації, отриманої із використанням аудіозасобів тощо, з враженнями інших; вчать аргументувати власну думку, що стимулює їхню когнітивну активність і пізнавальну самостійність.

Висновки до розділу 1.

Пізнавальні інтереси дітей старшого дошкільного віку мають особливі риси, що відображаються у змістовності, цілеспрямованості та стійкості їхнього інтересу до нової інформації і навколишнього середовища. На цьому етапі розвитку дитина прагне глибше зрозуміти причини явищ, взаємозв'язки між об'єктами, шукає відповіді на складніші питання та активно виявляє інтерес до широкого спектра пізнавальної діяльності. Пізнавальні інтереси дітей цього віку характеризуються формуванням базових наукових уявлень, а також первинного розуміння таких понять, як «причина і наслідок», «закономірність» і «випадковість».

Важливою особливістю є те, що інтереси старших дошкільників часто стають більш стійкими: діти починають надавати перевагу певним видам діяльності, наприклад, пізнавальним іграм, дослідницьким завданням чи творчим заняттям. Вони готові приділяти більше часу дослідженню одного питання або явища, повторно звертаючись до нього в різних формах

Особливістю медіаосвіти для дошкільників є її інтегративний характер: вона передбачає залучення різних засобів – від ігор до інтернет-ресурсів, мультфільмів, журналів, газет, аудіовізуальних медіа, які адаптовані під рівень розвитку дітей. Медіаосвіта сприяє розвитку у дітей пізнавальних якостей, критичного аналізу, медіаторчості тощо.

Медіатехнології можна використовувати для стимулювання пізнавальної активності дошкільників через творчі завдання, візуальні образи, інтерактивні елементи. Так, основні завдання медіаосвіти полягають у підготовці дітей до відповідального споживання медіапродукції, формуванні їхнього медіаімунітету та розвитку здатності орієнтуватися в інформаційному просторі.

Потенціал медіаосвіти у формуванні пізнавальних інтересів дошкільників відображається через різні форми і методи – це можуть бути інформаційно-пошукові завдання, навчально-ігрові та демонстраційні технології. Дошкільники вчаться ставити питання, осмислювати інформацію і

використовувати набуті знання для практичних цілей, що є базою для формування їхніх пізнавальних інтересів.

РОЗДІЛ 2.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ЗАСОБАМИ МЕДІАОСВІТИ

2.1. Діагностика сформованості пізнавальних інтересів старших дошкільників

Метою педагогічного експерименту є формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку за допомогою медіаосвіти. Для досягнення цієї мети було визначено низку завдань, які забезпечують цілісне вивчення та розвиток пізнавальних інтересів дітей цієї вікової групи. Основні завдання дослідження:

1. Вибір методик для визначення рівня сформованості пізнавальних інтересів дошкільників. На цьому етапі здійснювався відбір наукових методів та інструментів, що найкраще підходять для діагностики рівня пізнавальних інтересів у дітей 5-6 років.

2. Вивчення початкового рівня сформованості пізнавальних інтересів у дітей. Цей етап передбачав проведення діагностики для виявлення стартового рівня розвитку пізнавальних інтересів дітей.

3. Розробка та впровадження програми формування пізнавальних інтересів засобами медіаосвіти. В рамках цього етапу було розроблено програму, яка включала різноманітні методи та засоби медіаосвіти, спрямовані на стимулювання пізнавальних інтересів у дошкільників.

Загальна мета експерименту полягає у впровадженні інноваційних підходів та засобів медіаосвіти в дошкільну педагогіку для стимулювання пізнавальних інтересів у дітей, що відповідає вимогам сучасного суспільства та сприяє розвитку їхньої пізнавальної активності.

Емпіричне дослідження було проведено на базі Київського закладу ГО «Ресурсного центру розвитку Юніклуб». Всього у дослідженні брали участь

25 дітей старшої дошкільної групи. Дослідження було проведено упродовж серпня–листопада 2024 року.

Під час проведення констатувального експерименту ми виходили з розуміння, що пізнавальні інтереси дітей віком п'яти-шести років є складним і багатокомпонентним феноменом, який включає в себе визначену структуру і проявляє високу чутливість до впливу зовнішнього середовища. На основі цього положення було уточнено складові структури пізнавальних інтересів, визначено критерії та показники для оцінки розвитку цих інтересів у дітей зазначеного віку.

Основними компонентами пізнавальних інтересів у даному дослідженні було виділено когнітивний, афективний та діяльнісний аспекти. Відповідно до аналізу державних стандартів дошкільної освіти (БКДО) та чинних програм дошкільної підготовки, ми визначили критерії та показники, які відображають рівень розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку. У таблиці 2.1. наведено основні критерії та показники розвиненості пізнавальних інтересів.

Таблиця 2.1.

**Критерії та показники розвиненості пізнавальних інтересів дітей
молодшого шкільного віку**

Критерії	Показники
Когнітивний	<ul style="list-style-type: none"> - Дитина проявляє інтерес до предметів і явищ навколишнього світу. - Розрізняє властивості та ознаки предметів і явищ. - Розуміє зв'язки між предметами та явищами. - Зацікавлений новими фактами і знаннями. - Знає призначення речей, розрізняє природні та виготовлені людьми об'єкти. - Виявляє стійку увагу під час діяльності. - Цікавиться медіа, розуміє функції сучасних технологічних пристроїв.
Емоційно-вольовий	<ul style="list-style-type: none"> - Відчуває задоволення від успіхів у гностичній діяльності. - Проявляє яскраві пізнавальні емоції (захоплення, радість).

	<ul style="list-style-type: none"> - Відчуває задоволення від інтелектуальної діяльності, радіє новим знанням. - Засмучується при невдачах, але проявляє наполегливість у досягненні результату.
Діяльнісний	<ul style="list-style-type: none"> - Спрямовує зусилля на самостійне розв'язання пізнавальних завдань. - Проявляє активність у пошуку нових знань про об'єкти та самостійно їх освоює. - Виявляє стійкий інтерес до нових технічних пристроїв та швидко освоює їх. - Активно задає запитання проблемного характеру.

Для проведення дослідження були обрані такі методики: гра «*Чарівний мішечок*», гра «*Пізнайко*», тест «*Білі кружальця*», інтерв'ю *Білочка готується до зими*.

Детальніше розглянемо метод словесної гри «*Чарівний мішечок*». З допомогою цього методу проводиться діагностика здатності дітей ставити питання з пізнавальним змістом. Він дозволяє визначити, наскільки добре діти вміють формулювати питання, пов'язані з властивостями предмета, його функціями, матеріалом, з якого він виготовлений, та сферою застосування. Окрім того, метод надає можливість педагогу спостерігати за активністю дітей у процесі гри, а також за їхнім прагненням досягти успіху, розв'язуючи поставлене завдання.

Для проведення гри було підготовлено чорний мішечок, в який помістили такі предмети, як іграшковий смартфон, мікрофон, ручка та маленьке радіо — об'єкти, що мають відношення до медіаосвіти. Дитина повинна була відгадати, що знаходиться всередині мішечка, ставлячи питання, які допоможуть з'ясувати характер предмета. Експериментатор заохочував дитину до участі, пропонуючи їй почати з простих запитань. Якщо дитина вгадувала предмет, їй демонстрували об'єкт, дозволяли його роздивитися та пропонували розповісти про нього. У разі, коли дитина не могла відгадати, її

просили скласти власну загадку або опис предмета, залишаючи експериментатору завдання здогадатися про що йде мова.

Під час експерименту фіксувалися всі питання дітей, успішні вгадування, а також надані описи об'єктів. Діагностика проводилася у другій половині дня або в проміжках між заняттями, індивідуально, в невимушеній атмосфері, щоб забезпечити максимально природну поведінку дітей. Це дозволило створити умови, сприятливі для виявлення пізнавальних інтересів, рівня обізнаності та мовленнєвих навичок у дітей старшої дошкільної групи.

У ході дослідження за методикою «Чарівний мішечок» було виявлено три основні групи дітей віком 5-6 років, що дозволяє детальніше проаналізувати рівень розвитку пізнавальних інтересів та умінь ставити питання у дошкільному віці. Перша група дітей, що становить 40% від загальної кількості, виявилася менш активною. Вони задавали від одного до трьох запитань, що стосувалися поверхневих, вторинних ознак предметів, таких як розмір, форма, твердість чи м'якість, живість або корисність. Такі запитання часто не торкалися суті предмета, а стосувалися лише загальних характеристик. Крім того, ці діти не змогли відгадати, що саме знаходиться у мішечку, навіть після кількох спроб. Коли ж предмет був вийнятий із мішка, вони без труднощів називали його. Загалом це свідчить про відсутність достатньо розвинених умінь узагальнювати та систематизувати інформацію.

Приблизно ще 40% дітей від загальної кількості, продемонструвала більш високий рівень пізнавальної активності. Вони задавали запитання, які стосувалися функціональних властивостей предметів, таких як «чи можна гратися з цією іграшкою?» або «як її використовують дорослі чи діти?». Однак, діти в основному не ставили уточнювальних запитань, які б допомогли розвинути їхні розумові процеси. Кількість запитань варіювалася від чотирьох до п'яти, і більшість з них змогли правильно відгадати предмети.

Третя, найменша група дітей (20%), продемонструвала найвищий рівень пізнавальних інтересів і когнітивної активності. Діти задавали від п'яти запитань, причому їхні питання були дуже змістовними і охоплювали різні

аспекти функціонування предметів. Вони запитували про призначення предмета, що з ним робити, чи можна ним користуватися самостійно, чи підходить він для гри в садочку, а також ставили уточнювальні запитання, щоб глибше зрозуміти функціональні можливості об'єкта.

Для оцінки пізнавальних інтересів дітей другою методикою було використано гру «Пізнайко», яка показала значний потенціал у дослідженні пізнавальної активності та інтересів дітей цього вікового періоду. Дана методика передбачає використання ігрового підходу, що дає можливість спостерігати за природними реакціями дітей на нову інформацію, а також за їхнім інтересом до незнайомих предметів і явищ.

Для проведення цієї методики ми підготували дві сюжетні картинки. На одній із них зображувалися сцени, добре відомі дітям і близькі до їхнього досвіду (наприклад, зимові розваги), що забезпечувало розуміння й впевненість у комунікації. Інша картинка містила об'єкти або сюжети, які були здебільшого незнайомі дітям. Такий підхід дозволив зацікавити дитину та стимулювати її до задавання запитань, що є важливою характеристикою пізнавальної активності. Дітям одночасно показували обидві картинки. Після цього вони брали участь у грі «Пізнайко», у якій отримували можливість ставити запитання щодо предметів на зображеннях. Дітей заохочували запитувати все, що їх цікавить, а відповіді фіксувалися в протоколах.

Запитання дітей систематизували за декількома критеріями:

1. Широта охоплення предметів: звертали увагу на кількість і різноманітність об'єктів, щодо яких дитина проявляє інтерес.
2. Кількість запитань від однієї дитини: це допомагало визначити рівень пізнавальної активності кожного учасника.
3. Типологія запитань – важливий аспект, який дозволяє оцінити глибину та характер пізнавального інтересу дитини.

Під час проведення методики деякі діти, наприклад, запитували: «Чому хлопчик їде на санках?» (звичайне з'ясувальне запитання), а також «Чи буде йому холодно, якщо він впаде?» – це демонструє інтерес до причинно-

наслідкових зв'язків і розвитку подій. Тільки окремі діти звертали увагу на маловідомі їм об'єкти та запитували про матеріал або можливі властивості предметів, наприклад, «З чого зроблена ця іграшка?» або «Чи можуть такі птахи жити в нашому місті?».

Тест «Білі кружальця» є одним із невербальних методик, спрямованих на оцінювання пізнавальних здібностей і уяви у дітей. Він допомагає виявити дитячу спостережливість, а також здатність до аналогізування, узагальнення, порівняння, та класифікації.

У процесі проведення тесту дитині показують два білі кружальця діаметром 6 см, наклеєні на картон темного кольору. Дитині ставиться відкрите питання «Що це може бути?», на яке вона має назвати максимальну кількість предметів, що асоціюються з цими кружальцями. Відповіді дітей мають відображати їхнє повсякденне життя та оточення.

Кожна унікальна та доречна відповідь оцінюється в один бал, де максимальна оцінка дорівнює загальній кількості задумів дитини. Наприклад, деякі діти можуть побачити в кружальцях сонце, місяць чи кулі, що свідчить про їхню здатність до простого асоціативного мислення. Інші, демонструючи більш розвинуте уявне мислення, можуть побачити більш складні образи, наприклад, обличчя тварини або елементи улюблених ігор. Кожна унікальна асоціація оцінюється у один бал, і загальна сума балів визначається кількістю різних об'єктів, які дитина змогла запропонувати.

Тест «Білі кружальця» продемонстрував, що найчастіше діти називали такі варіанти відповіді: *очі, сонце, колесо, тарілка, дірка, літера «О», яєчня, кришка, картопля* тощо. Основними показниками виявлення творчих здібностей дітьми у виконанні даного тесту є легкість виконання цього завдання і оригінальність задумів, що висуваються. Легкість виконання тесту дітьми ми визначали кількістю задумів.

Гра «Інтерв'ю Білочка готується до зими» із використанням мікрофону. Метод діагностики сформованості пізнавальних інтересів старших дошкільників за допомогою гри «Інтерв'ю» є ефективним інструментом, що

спрямований на вивчення допитливості, креативності та соціальної взаємодії дітей, адже дозволяє виявити рівень зацікавленості дошкільників до природознавчої тематики та їхні вміння ставити змістовні запитання, що є важливою навичкою у розвитку пізнавальних інтересів і мислення. Тематика «Білочка готується до зими» є вдалою для дітей цього віку, адже природні явища, зміни в природі, підготовка тварин до зими є зрозумілими й цікавими для них, а також стимулюють фантазію.

Процедура проведення гри передбачає наявність іграшкового мікрофона та іграшки-білки. Дітей заохочують по черзі брати мікрофон і ставити білці запитання на тему підготовки до зими. У такий спосіб організується невимушене спілкування, у якому кожна дитина має можливість проявити свою допитливість, висловити думки та задати запитання, які її цікавлять. Важливим аспектом є саме добровільне й ініціативне формулювання запитань, що свідчить про внутрішню мотивацію дитини до пізнання.

Методика побудована таким чином, що крім виявлення знань дітей про природу, вона дозволяє спостерігати за рівнем сформованості пізнавальних інтересів та комунікативних навичок. Діти, які мають глибший пізнавальний інтерес, ставлять не лише прості запитання про зовнішній вигляд чи звички білки, а й намагаються уточнити деталі, виявляючи більш глибокий інтерес до теми, наприклад, цікавляться, як саме білка знаходить їжу взимку, які горіхи вона збирає, чи зберігає вона їх у певних місцях.

У свою чергу педагог, проводячи таку гру, фіксує не лише зміст запитань, а й активність дитини, її емоційну залученість, інтерес до теми та глибину осмислення матеріалу. Особливу увагу приділяють типам запитань: від простих уточнень до питань, що вимагають логічного обґрунтування або висловлення припущень. При цьому за надані позитивні запитання нараховувався один бал (1б). Максимальна кількість балів за це завдання – 10.

Результати дослідження показали, що рівень розвитку пізнавальних інтересів дітей відрізняється. В 13 дітей із групи, що набрали від 1-2 бали, спостерігався дещо обмежений підхід до запитань. Вони ставили запитання,

які в основному стосувалися очевидних і поверхневих аспектів зимової підготовки, наприклад: «Де живе білочка?» або «Що вона їсть?». Тобто діти звертали увагу переважно на загальні характеристики і не ставили питань, що вимагали глибшого аналізу або уточнення. Вони не продемонстрували бажання дізнатися, чому білка обирає саме ці продукти або як вона зберігає їжу, що свідчить про недостатньо розвинену допитливість і бажання зрозуміти процеси, які відбуваються навколо.

Друга група дітей (8 від загальної кількості), ставила більш детальні та конкретні запитання, які стосувалися не тільки опису процесу підготовки до зими, а й причинно-наслідкових зв'язків. Наприклад, діти запитували: «Чому білка збирає саме горіхи?» або «Як вона зберігає їжу на зиму?» Такі питання демонструють більш високий рівень пізнавальної активності, оскільки діти прагнули зрозуміти механізми підготовки білки до зимового сезону, а не просто отримати загальні відомості. Вони також намагалися визначити особливості та властивості різних продуктів, зокрема запитували про те, чому білка обирає певні продукти для свого запасу, а не інші. Однак, у цій групі все ще були відсутні питання, що передбачають більш глибоке уточнення або детальніше з'ясування причинно-наслідкових зв'язків, наприклад: «Як саме білка шукає їжу?».

Лише 4 дітей показали найвищий рівень розвитку пізнавальних інтересів; вони ставили запитання, що не тільки торкалися опису процесу, але й глибоко вивчали механізм зимової підготовки білочки, її вибір їжі та методи збереження запасів. Вони запитували, наприклад: «Як білка вибирає місце для схованки?» або «Чому вона обирає саме горіхи, а не щось інше?» та «Як вона захищає свої запаси від інших тварин?». Такі запитання свідчать про високий рівень аналітичних здібностей і прагнення зрозуміти не тільки саму сутність процесу, але й усі його етапи та умови, що на нього впливають. Діти цієї групи також ставили уточнювальні питання на кшталт «А чому саме так?» чи «Як це працює?». Під час обговорення ці діти змогли сформулювати свої здогадки і пояснення про те, чому білка обирає певні стратегії для своєї зимової

підготовки. Вони показали високий рівень пізнавального інтересу і здатності до глибокого аналізу інформації.

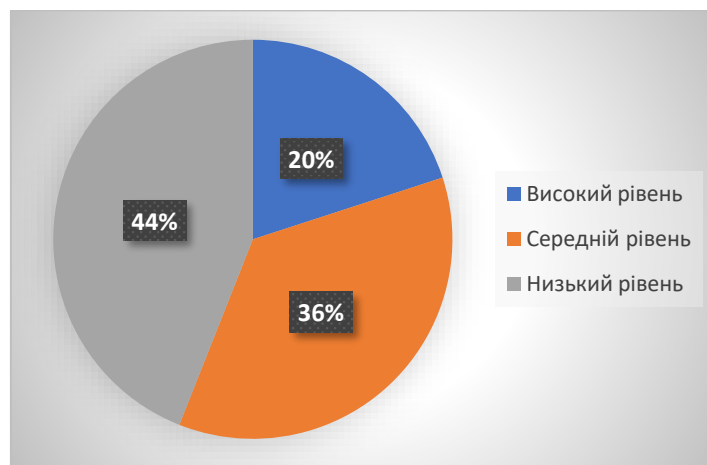
Аналіз результатів дослідження, проведеного з використанням методик, таких як гра «Чарівний мішечок», гра «Пізнайко», тест «Білі кружальця» та інтерв'ю «Білочка готується до зими», дозволяє глибше зрозуміти рівні розвитку пізнавальних інтересів у дітей старшого дошкільного віку за різними критеріями. Ми отримали такі результати емпіричного дослідження (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

**Рівні розвитку пізнавальних інтересів дітей
старшого дошкільного віку**

Критерій/рівень сформованості	Високий		Середній		Низький	
	<i>К-сть дітей</i>	%	<i>К-сть дітей</i>	%	<i>К-сть дітей</i>	%
Когнітивний	5	20	9	36	11	44
Емоційно-вольовий	4	16	8	32	13	52
Діяльнісний	6	24	11	44	8	32

Розглянемо детальніше результати дослідження. *Когнітивний* критерій допомагає оцінити рівень інтересу дитини до навколишнього світу, її здатність розрізняти властивості предметів, розуміти зв'язки між явищами (рис. 2.1.).

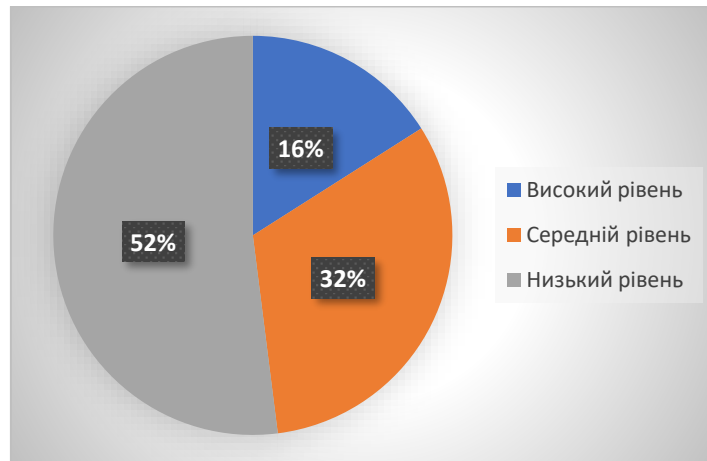
Рис. 2.1. Результати сформованості когнітивного критерію пізнавальних інтересів дітей ст.д.в.

Тільки у 5 дітей сформований високий інтерес до предметів і явищ навколишнього світу. Вони не лише виявляють інтерес до нових знань, а й здатні самостійно розрізняти природні та виготовлені людьми об'єкти. Під час дослідження для них були характерні питання на кшталт: «Чому саме так?» чи «Як це працює?». Вони проявляли стійку увагу під час діяльності, зокрема в «Інтерв'ю: Білочка готується до зими», де активно аналізували процеси підготовки білки до зими та намагалися зрозуміти механізми, що стоять за цими діями.

9 дітей (36%) мають середній рівень сформованості когнітивного критерію пізнавальних інтересів. Вони виявляють інтерес до навколишнього світу, проте не завжди здатні глибоко аналізувати чи розрізняти тонкі деталі. Під час ігор та тестів ці діти в основному запитували про очевидні аспекти явищ, наприклад, «Що робить білка?» або «Які предмети можна помістити в чарівний мішечок?». Однак вони не завжди виявляли інтерес до причинно-наслідкових зв'язків або механізмів, що підтверджує їх середній рівень розвитку когнітивного інтересу.

І 11 дітей не проявляли достатньо стійкої уваги до предметів і явищ навколишнього світу, задавали запитання лише по суті завдання, без пошуку додаткової інформації або пояснень. Вони мали труднощі з розрізненням властивостей предметів та зв'язків між явищами, що відображається в їх обмеженій пізнавальній активності в процесі виконання завдань методик.

Емоційно-вольовий критерій визначає емоції дитини на її успіхи чи невдачі в процесі пізнавальної діяльності, а також її здатність проявляти наполегливість і відчувати задоволення від інтелектуальної діяльності. На рис. 2.2. подано результати дослідження за вказаним критерієм.

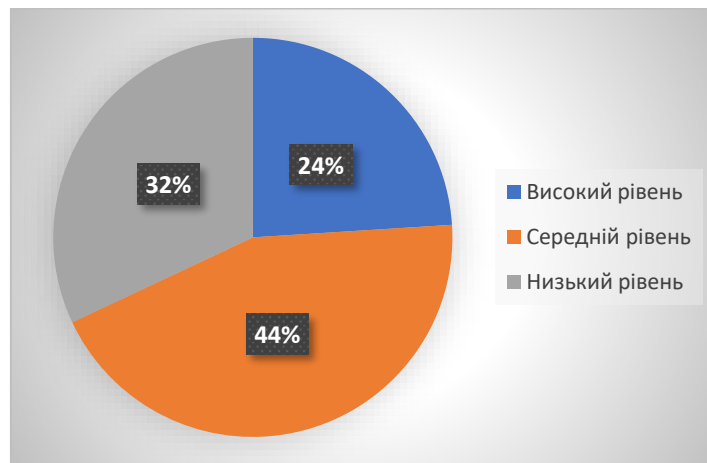
Рис. 2.2. Результати сформованості емоційно-вольового критерію пізнавальних інтересів дітей ст.д.в.

Високий рівень діагностовано у 4 дітей (16%), адже вони переважно відчують значне задоволення від пізнавальної діяльності та виявляють яскраві емоції при отриманні нових знань. Вони активно радіють своїм успіхам, демонструючи високий рівень мотивації до виконання завдань. Для таких дітей характерне захоплення новими відкриттями.

Для 8 дітей (32% від загальної кількості) пізнавальна діяльність є цікавою, але вони не завжди проявляють стійку емоційну реакцію. Такі діти інколи можуть бути засмучені невдачами, проте не завжди готові проявляти наполегливість у досягненні результатів.

Насамкінець лівова частка групи (13 дітей) виявляють низьку емоційну активність під час пізнавальної діяльності. Вони не надто засмучуються через невдачі і часто не виявляють достатньої рішучості для подолання труднощів.

Крім цього, *діяльнісний* критерій оцінює активність дитини в процесі самостійного розв'язання пізнавальних завдань та її здатність до активного пошуку нових знань (результати подані на рис 2.3.).

Рис. 2.3. Результати сформованості діяльнісного критерію пізнавальних інтересів дітей ст.д.в.

Розпочнімо із високого рівня сформованості вказаного критерію. Лише 6 дітей (24%) активно спрямовують свої зусилля на самостійне розв'язання пізнавальних завдань. Вони задають багато запитань проблемного характеру, прагнучи зрозуміти не тільки явища, але й самі механізми їх функціонування.

11 дітей працюють помірно, але в більшості випадків їх діяльність обмежена встановленими рамками завдань. Вони демонструють ініціативу, але лише в межах конкретних питань чи завдань, що даються під час ігор та тестів. Ці діти не завжди проявляють наполегливість у досягненні результату, і не завжди готові до пошуку нових знань поза межами заданих.

І ще 8 дітей (32%) не виявляють достатньої активності в пошуках нових знань та самостійно не розв'язують пізнавальні завдання. Вихованці цієї групи здебільшого орієнтуються на допомогу дорослих і не проявляють ініціативи для пошуку додаткової інформації або для подолання труднощів у діяльності.

Отже, аналіз результатів дослідження показав різні рівні розвитку пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку за критеріями когнітивним, емоційно-вольовим та діяльнісним. Найвищий рівень пізнавальної активності сформований у дітей, які активно ставили запитання, цікавилися причинами та механізмами явищ, виявляючи емоційну віддачу від пізнавальної діяльності, що свідчить про високий рівень розвитку їх пізнавальних інтересів і готовність до самостійного розв'язання завдань.

2.2 Програма формування пізнавальних інтересів дітей експериментальної групи засобами медіаосвіти

Емпіричні дослідження підтверджують, що більшість дітей старшого дошкільного віку демонструють недостатній рівень пізнавальної потреби, фрагментарні уявлення про навколишній світ та його структуру, обмежені знання про галузі знань і шляхи розширення власного досвіду. Як результат, діти мають слабо розвинену здатність до самостійного пошуку інформації, а також недостатнє розуміння механізмів і ресурсів, за допомогою яких можна отримати нові знання.

Для розвитку пізнавальних інтересів та здатності до самостійного навчання дітей, важливо забезпечити комплексний підхід, який включає планомірне і послідовне введення медіазасобів в освітній процес. Медіатехнології стають інструментами, які допомагають дитині не лише пасивно сприймати інформацію, але й активно включатися у процес її пошуку, інтерпретації та використання. Це сприяє усвідомленню власної допитливості та інтересу, а також вказує на можливості використання сучасних медіаресурсів для збагачення власного пізнавального досвіду.

Особливу роль у розвитку пізнавальної активності відіграє педагогічне спрямування на знайомство дітей з різними медіазасобами (книгами, фотографіями, відеоматеріалами, комп'ютерними іграми), адаптованими для їх вікових можливостей. Такий підхід дозволяє не лише збагачувати знання дошкільників, але й поступово формувати навички критичного ставлення до медіаінформації та її оцінки. Наприклад, аналіз простих візуальних матеріалів або перегляд освітніх відео допомагає дітям усвідомити, що інформація в медіа не завжди відображає об'єктивну реальність, а може бути представлена різними способами.

Разом із тим, пізнавальні інтереси дошкільників характеризуються активною потребою у взаємодії з новими знаннями, допитливістю, інтересом до навколишнього світу, тому залучення медіатехнологій здатне посилити їхню мотивацію та когнітивну активність. Серед основних педагогічних *цілей*,

які було нами поставлено для експериментальної групи дітей, варто підкреслити наступні:

1. *Стимулювання пізнавальної активності та допитливості.*

Медіаосвітні заходи спрямовані на розвиток інтересу до інформації з різних джерел, зокрема через використання інтерактивних цифрових засобів, які дозволяють дитині активно брати участь у навчальному процесі. Завдяки медіаосвіті педагоги можуть розробляти заняття, що включають навчальні мультимедійні програми, ігрові додатки, цифрові енциклопедії. У такий спосіб можна зацікавити дітей новою інформацією, стимулює їх до самостійного пошуку відповідей на запитання.

2. *Формування критичного мислення.*

Медіаосвіта дозволяє навчити дітей розрізняти основну і другорядну інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, що особливо важливо в умовах сучасного медіасередовища. Участь в інтерактивних заняттях з аналізу простих медіатекстів, таких як фотографії, короткі відео чи мультфільми, допомагає дитині усвідомити, що інформація потребує осмислення і критичної оцінки. А це сприяє формуванню важливого компонента пізнавальної діяльності – вміння оцінювати інформацію.

3. *Розвиток навичок спільної пізнавальної діяльності.*

Медіазасоби створюють сприятливі умови для організації колективних проєктів, які підтримують розвиток комунікативних навичок та сприяють формуванню здатності до співпраці. Наприклад, діти будуть брати участь у створенні спільних альбомів, фоторепортажів, коротких відеосюжетів на певні теми. Під час таких занять діти вчаться домовлятися, обмінюватися ідеями, оцінювати роботу інших, що розвиває їхні соціальні та когнітивні компетенції.

4. *Стимулювання творчої активності та ініціативності.*

Медіаосвітні засоби здатні посилити креативні здібності дитини, що є важливою умовою для формування стійких пізнавальних інтересів. Так, використання під час занять анімаційних програм, цифрових малюнків,

звукових ефектів тощо дозволяє дошкільникам експериментувати з образами, сюжетами та виразними засобами.

5. *Формування медіаграмотності.* Педагогічний підхід до медіаосвіти включає завдання виховати свідоме ставлення до медіапродукції, щоб у подальшому убезпечити дітей від негативного впливу інформаційної війни, фейків, що поширюються через ЗМІ. Дітей необхідно вчити розумінню контексту і мотивів медіаповідомлень, що допомагає закласти основи для формування медіаімунітету. Тому залучення дітей до обговорення змісту мультфільмів, казок, ігор дозволяє виявити, що будь-яке повідомлення має певну мету і може містити як позитивний, так і негативний вплив.

Ми підготували програму із 10 занять для старших дошкільнят, яка сприяє розвитку пізнавальних інтересів через медіаосвіту. У програмі використано інтерактивні елементи медіаосвіти, ігри, вправи та низку інших засобів. Розглянемо детальніше вказані заняття.

Заняття 1. «Чарівна осінь»

Цілі: Дослідити осінні зміни в природі; навчити дітей спостерігати та робити висновки.

Матеріали: Фотографії осінніх краєвидів, відеоролик про осінь, листя різних кольорів.

Хід заняття: Перегляд відео про осінні зміни; обговорення фотографій осінніх лісів, парків; створення колажу з осіннього листя, де кожна дитина обирає кольори та форми.

Заняття 2. «Світ коміксів»

Цілі: Розвивати уяву, навички роботи в команді, основи візуального сприйняття.

Матеріали: Приклади коміксів, роздруківки для розфарбовування, проектор.

Хід заняття: Аналіз коміксів; обговорення персонажів та їхніх особливостей; розфарбовування власних персонажів і створення комікс-історій.

Заняття 3. «Подорож Україною»

Цілі: Ознайомити з культурою України, розвинути пізнавальний інтерес до національних символів.

Матеріали: ролик «Подорож у Закарпаття», мікрофон, метод інтерв'ю.

Хід заняття: Перегляд ролику; з допомогою методу інтерв'ю діти дізнаються більше про Україну та Карпати.

Заняття 4. «Які ми знаємо професії?»

Цілі: Ознайомити з різноманітними професіями, формувати пізнавальний інтерес до навколишнього світу.

Матеріали: мультфільм «Фіксики», фотографії, гра «Хто я?».

Хід заняття: Перегляд відео про професії; обговорення, чим займаються представники різних професій; гра «Ким ти хочеш стати?» (діти обирають професію і розповідають, чому вона їм подобається), пізнавальна гра «Хто я?», де діти повинні вгадати професію.

Заняття 5. «Як створюються мультфільми»

Цілі: Розвинути інтерес до процесу створення мультфільмів, формування комунікативних навичок.

Матеріали: Коротке відео про створення мультфільмів, матеріали для створення власного персонажа.

Хід заняття: Перегляд відео; обговорення, як створюються мультфільми; малювання власного персонажа та вигадування короткої історії.

Заняття 6. «Підготовка птахів до зими»

Цілі: Поглибити знання дітей про птахів місцевого середовища, розвивати слухову пам'ять.

Матеріали: Аудіозаписи співу птахів, пальчиковий театр, предметні картинки із зображенням птахів.

Хід заняття: Слухання аудіозаписів співу птахів, обговорення почутого; пальчиковий театр; гра «Пташині пісні» (імітація співу птахів).

Заняття 7. «Дорожній рух»

Цілі: Ознайомити з основами дорожнього руху, навчити розпізнавати знаки.

Матеріали: Картки із зображеннями дорожніх знаків, інтерактивна гра на проекторі, папір для малювання.

Хід заняття: Перегляд карток і обговорення значень знаків; гра «Світлофор» з рухомими елементами на проекторі, знайомство зі словами «дорога», «машина», «світлофор».

Заняття 8. «Казки рідного краю»

Ціль: Ознайомити дітей з українськими народними казками, розвивати мовлення, уяву та інтерес до національної культури.

Матеріали: Мультфільм «Коза-дереза», картинки та ілюстрації з казки, картки з буквами, матеріали для створення малюнків.

Хід заняття: Перегляд або прослуховування казки, подальше обговорення її змісту з допомогою ілюстрацій, створення малюнків.

Заняття 9. «Тварини та птахи, що товаришують між собою»

Цілі: Розвинути навички спостереження, розповіді про взаємодію тварин та птахів, навчання нових слів, розвиток творчого мислення через опис персонажів.

Матеріали: Короткий мультфільм «Зимівля лісових звірів», сюжетні картки.

Хід заняття: Перегляд мультфільму; обговорення, які тварини лягають у сплячку, а які ні; гра «По слідах у сніжну пору», створення власних сюжетів за допомогою карток.

Заняття 10. «Як створити газету»

Цілі: Розвивати інтерес до журналістики, знайомити з основами створення газети.

Матеріали: Зразки газет, інтерв'ю з вихователем, макети газетних сторінок.

Хід заняття: Розгляд газет та обговорення, що є в газеті; інтерв'ю один з одним; створення власної газети «Подія у групі» з фотографіями та розповідями дітей.

У розроблених заняттях використовуються методи, що сприяють розвитку пізнавальних інтересів дітей, активізації їхнього мислення та бажання пізнавати нове. Серед основних методів, які застосовані для досягнення цих цілей, можна виокремити:

1. *Тематичні бесіди* забезпечують введення ключових понять, сприяючи природному діалогу між вихователем та дітьми. Зокрема, в заняттях на теми «Чарівна осінь», «Світ коміксів» та «Подорож Україною» тематичні бесіди вводять дошкільників у світ медіа та культури, надаючи можливість обмінятися думками та уявленнями. Діти розмірковують над побаченим або почутим, пов'язують інформацію з власним досвідом, що допомагає формувати мотивацію до пізнавальної діяльності та сприяє глибшому розумінню обговорюваних тем.

2. Використання візуальних і аудіовізуальних матеріалів. Відеоролики (про Карпати), мультфільми («Фіксики» та ін.) фотоматеріали та аудіозаписи (звук пташок у занятті «Підготовка птахів до зими» та ін.) активізують уяву, зорове та слухове сприйняття, створюючи багатоканальний підхід до навчання. А це сприяє не лише кращому засвоєнню матеріалу, а й викликає в дітей цікавість до різних аспектів навколишнього світу, зокрема природних явищ, української культури та звичаїв.

3. Інтерактивні та рольові ігри. Впровадження ігор, як-от «Світлофор» для вивчення дорожніх знаків або «Хто я?» у заняття про професії надає дітям можливість активно взаємодіяти з матеріалом. Такі методи не тільки спонукають дітей до запам'ятовування інформації через дію, але й розвивають когнітивні та комунікативні навички. Через гру діти легше засвоюють нові знання, а активна участь у процесі сприяє розвитку пізнавальних інтересів.

4. Творчі завдання та вправи для розвитку уяви. У заняттях типу «Світ коміксів» або «Як створити газету» застосовуються методи творчих завдань, де дітям пропонується розфарбовувати персонажів, створювати колажі або власну газету. Такі завдання стимулюють уяву та розвивають творчі здібності, допомагаючи дітям розширити свої ідеї та уявлення про навколишній світ. Завдяки творчій діяльності відбувається формування інтересу до процесу створення медіапродукції та розширюється світогляд дитини.

5. Метод інтерв'ю. Формат запитання-відповіді є важливими для розвитку навичок комунікації, для покращення вміння пізнавати світ довкола, цікавитися причинно-наслідковими зв'язками тощо. Тому використання цього методу допомагає дітям не лише вивчати матеріал, але й розвивати соціальні навички, навчає формулювати думки і ставити запитання, що є необхідними для активного пізнання та кращого розуміння теми.

Кожен із застосованих методів має потенціал для стимулювання пізнавальних інтересів дошкільників через активну участь, самовираження, співпрацю та взаємодію з медіазасобами. Комбінуючи тематичні обговорення, творчі завдання, інтерактивні ігри та інші методи, нам вдалося не лише поглибити знання дітей, але й формулювати мотивацію до навчання, зацікавленість в самостійному пізнанні та позитивне ставлення до оточуючого світу.

Детальніше проаналізуємо заняття на тему «**Дорожній рух**» (план-конспект поданий у Додатку А.). Для старшої дошкільної групи це заняття має потенціал як у контексті пізнавального розвитку дітей, так і у формуванні їхніх навичок безпеки в повсякденному житті. Основна мета заняття — ознайомлення дітей з основами дорожнього руху та розвивати здатність розпізнавати дорожні знаки. Для цього передбачено використання мультимедійних та інтерактивних інструментів, що не лише забезпечують засвоєння теоретичних знань, але й сприяють активному залученню дітей до процесу навчання, розвитку пізнавальних інтересів.

Заняття має чітко визначені цілі, які відповідають віковим можливостям дітей і здатні стимулювати їхній пізнавальний інтерес. За допомогою мультфільмів «Фіксики — Залізниця» та «Фіксики — Подушка безпеки» діти отримують доступну, наочну інформацію про важливі аспекти дорожнього руху, що дозволяє не лише розширити їхні уявлення про безпеку на дорозі, але й запам'ятати основні правила. Завдяки мультфільмам, що розкривають важливість таких дорожніх знаків, як «світлофор», діти краще усвідомлюють необхідність дотримання правил і значення таких символів у реальному житті.

Інтерактивна гра «Світлофор» на проекторі, яка включає рухомі елементи, дозволяє створити умовно «живе» середовище, в якому діти можуть застосувати свої знання на практиці. Такий підхід забезпечує не тільки засвоєння теоретичних знань, а й сприяє розвитку дрібної моторики, координації та реакції дітей. А гра перетворюється на форму безпосередньої взаємодії з матеріалом, що забезпечує більш глибоке розуміння та закріплення отриманих знань.

Вважаємо, що завдяки інтеграції мультимедійних ресурсів та практичних завдань, заняття сприяє розвитку інтелектуальних здібностей дітей та їхніх комунікативних навичок. Під час обговорення мультфільмів і виконання завдань у групі, діти вчаться висловлювати свої думки, аргументувати відповіді, а також розвивають здатність працювати в колективі. Це особливо важливо в контексті формування у дітей основ соціальної поведінки та розуміння важливості колективної взаємодії для досягнення спільної мети.

Практичне завдання з малювання та підписування також відіграє важливу роль у розвитку пізнавальних інтересів дітей. Малюнки дітей подані у додатку Б. Завдання, пов'язані з малюванням потяга або подушки безпеки, допомагають дітям закріпити отриману інформацію через творчий процес, що, в свою чергу, стимулює їхню уяву та креативність. Однак діти не тільки відтворюють образи, але й активно взаємодіють з матеріалом, що сприяє

кращому засвоєнню понять, таких як «потяг», «залізничні колії» або «безпека».

Крім того, заняття має великий потенціал для розвитку мотивації до навчання через використання сучасних медіазасобів. За допомогою інтерактивних технологій, що дозволяють дитині стати активним учасником навчального процесу, підвищується її зацікавленість, що безпосередньо сприяє формуванню стійких пізнавальних інтересів. Ігрові елементи та мультимедійний контент вносять елемент новизни та емоційної залученості, що є важливим для утримання уваги дітей та забезпечення глибшого засвоєння матеріалу.

Для порівняння, заняття **«Казки рідного краю»** спрямоване на знайомство дітей з українською культурою через народну казку (див. Додаток В). Медіазасоби, зокрема мультфільм «Коза-дереза», створюють яскраві образи, які легко запам'ятовуються дітьми. Перегляд мультфільму активізує сенсорне сприйняття та викликає емоційний відгук, що є важливим для закріплення інтересу до теми.

У свою чергу заняття **«Тварини та птахи, що товаришують між собою»** посилює інтерес дітей до природи через вивчення поведінки тварин і птахів. Використання мультфільму «Зимівля лісових звірів» дозволяє залучити дітей до теми через емоційно насичені візуальні образи, які легко сприймаються навіть наймолодшими дошкільниками (див. Додаток Г). Перегляд мультфільму створив основу для подальшого обговорення, спрямованого на розвиток критичного мислення та навичок узагальнення. Інтерактивна гра «По слідах у сніжну пору» сприяла засвоєнню нових понять і лексичних одиниць через елемент гри. Далі створення сюжетів за допомогою карток розвиває навички розповіді та уяву, дозволяючи дітям проявляти ініціативу у формуванні власних історій.

Таким чином, використання мультимедійних ресурсів, інтерактивних ігор та творчих завдань сприяє не лише формуванню у дітей важливих навичок

безпеки, знань про навколишній світ, але й стимулює розвиток їхніх пізнавальних інтересів, креативності та комунікативних здібностей.

2.3. Методичні рекомендації використання медіаосвіти для покращення пізнавальних інтересів дітей 5-6 років

Методичний підхід до формування пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку у ЗДО спирається на комплексний набір принципів, що забезпечують системність і дієвість освітньої діяльності. Основними засадами в цьому процесі є *системно-структурний, діяльнісний та особистісно орієнтований* підходи. Кожен з них, у взаємодії з іншими, формує основу для ефективного виховання та розвитку інтересу до пізнання навколишнього світу, стимулюючи дітей до самостійного навчання.

Системно-структурний підхід забезпечує цілісне розуміння розвитку пізнавальної діяльності дитини. Він розглядає пізнавальний інтерес як складний феномен, що охоплює різні елементи: знання, емоції та мотивацію, які формують цілісну структуру особистості, здатну до адаптації та подальшого розвитку під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. У дошкільному віці важливо забезпечити структуроване середовище, де дитина має змогу поступово накопичувати знання, інтегрувати їх у власний досвід, отримувати підтримку з боку вихователів і, таким чином, розвивати стійкий інтерес до пізнання.

Діяльнісний підхід зосереджується на активній ролі дитини у процесі набуття знань та базується на розумінні, що діти дошкільного віку краще засвоюють знання через власну активність і дослідницькі дії. Як зазначає І. Литвиненко, лише в умовах, коли дитині надається можливість самостійно досліджувати та діяти, формується справжня пізнавальна активність [27, с. 23]. Примусове обмеження творчої самостійності призводить до формальності здобутих знань, що в свою чергу перешкоджає їх осмисленню та застосуванню на практиці. Тому педагогічна робота має сприяти активному самопізнанню та

рефлексії дітей, де важливу роль відіграють дидактичні ігри, які стимулюють пошукову активність і дозволяють краще розуміти об'єкти і явища навколишнього світу.

Особистісно орієнтований підхід націлений на формування індивідуальних пізнавальних інтересів, враховуючи унікальність кожної дитини. Як підкреслює С. Ладивір, ефективне розвивальне середовище повинне забезпечити самостійність та ініціативність дитини у процесі пізнання [26, с. 5]. Цей підхід передбачає використання у груповому просторі цікавий навчальний матеріал, який стимулює взаємодію з вихователем і формує готовність до дослідницької активності. Крім цього С. Ладивір зазначає, що ігри навчального характеру відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки дозволяють дітям спілкуватися, набувати нові знання, досвід і доповнювати їх результатами власної творчості, як-от тематичними малюнками чи гербаріями [26, с. 5]. Таким чином, дитина не лише пізнає нове, але й вчиться інтерпретувати та «присвоювати» отримані знання.

Важливо також зазначити, що педагогічна підтримка повинна бути спрямована на створення сприятливого мікроклімату в освітньому середовищі. Мова йде не лише толерантну емоційну підтримку, а й мотивацію до активності через підвищення самооцінки, формування в дітей «смаку» до успіху, забезпечення свободи вибору під час навчальної діяльності та інтеграцію нестандартних підходів до розв'язання завдань у межах ігрової діяльності. Така стратегія сприяє глибокому емоційному залученню дітей у процес навчання та стимулює їхню допитливість, що є основою для розвитку самостійного мислення та здатності до критичного аналізу.

Отже, розвиток пізнавальних інтересів у дітей старшого дошкільного віку вимагає багатокомпонентного підходу, орієнтованого на системність, активну залученість та врахування індивідуальних особливостей дітей, що дозволяє формувати в них стійку мотивацію до навчання і пізнання навколишнього світу, яка в подальшому стає основою для розвитку навичок самостійного пошуку інформації та критичного мислення.

Підвищення рівня пізнавальної активності у дітей дошкільного віку можливе лише за умови належної організації навчання та створення *сприятливого емоційного клімату*. Для цього важливим є позитивне налаштування на взаємодію між вихователем та вихованцями, а також врахування індивідуальних інтересів дітей. Як зазначає С. Ладивір, саме правильний рівень складності матеріалу визначає ефективність навчання: надто легкі або надто складні завдання можуть призвести до швидкого зниження пізнавальної активності [26, с. 7]. Тому необхідно вибирати завдання, що стимулюють розумову діяльність, але не є надмірно складними, щоб забезпечити дітям відчуття досягнення реального результату. Педагог має створювати такі умови, в яких дитина відчуватиме ефект своїх зусиль і матиме можливість активно взаємодіяти з навчальним матеріалом.

Одним із ключових аспектів побудови ефективного освітнього процесу є *особистісно орієнтована модель взаємодії між педагогом та дітьми*. У цьому контексті важливо надавати дітям свободу вибору способів дій і діяльності, що допомагає формувати їхні особисті стратегії для розв'язання завдань. Педагог повинен підтримувати право дитини на помилку, сприяючи її самостійності і творчому пошуку. У таких умовах дитина не тільки вчиться, а й відчуває, що її думка має значення, а її ідеї не піддаються критиці, а навпаки — отримують підтримку. Емоційно толерантна атмосфера і мотивування до успіху створюють передумови для того, щоб дитина розвивала стійкий пізнавальний інтерес і відчувала впевненість у своїх силах.

Важливо також забезпечити активне використання *різноманітних методів і прийомів навчання*. Г. Смольникова підкреслює, що активні методи, зокрема дидактичні ігри, проблемні завдання і ситуації, є потужними інструментами для підтримки пізнавальних інтересів дошкільників. Вони дозволяють не лише засвоювати нові знання, але й сприяють розвитку креативного мислення та уяви [46, с. 8]. Погоджуємося, що використання ігор різного спрямування допомагає дітям адаптуватися до навчального процесу, роблячи його цікавим і привабливим. Крім того, різноманітність завдань, що

відповідають рівню розвитку дітей, дозволяє ефективно впроваджувати навчальні методи та підтримувати баланс між труднощами і досяжністю результату.

Не менш важливою є *емоційна складова навчання*. Слово педагога, яке наповнене емоційною забарвленістю та виразністю, має велику силу в стимулюванні пізнавальної активності дітей. Всі навчальні заняття мають бути не лише інтелектуально насиченими, а й емоційно захоплюючими. Це дозволяє глибше залучити дитину до процесу пізнання, активізуючи її почуття і мислення, що, у свою чергу, підтримує стійкий інтерес до навчання.

Таким чином, ключовими факторами ефективного формування пізнавального інтересу є гармонійне поєднання правильно підібраного навчального матеріалу, активних методів навчання, підтримки емоційної атмосфери та врахування індивідуальних особливостей кожної дитини. Тільки за таких умов можна забезпечити активний розвиток пізнавальної активності, що сприятиме не лише засвоєнню знань, а й розвитку особистості дитини в цілому.

У свою чергу медіаосвіта стає важливим інструментом у розвитку пізнавальних інтересів дітей 5-6 років, оскільки вона дозволяє ефективно інтегрувати традиційні методи навчання з сучасними технологіями. Використання медіаінструментів у навчальному процесі сприяє розвитку у дітей здатності до самостійного пізнання, формуванню критичного мислення та заохоченню до дослідницької діяльності. Однак для досягнення цих результатів необхідно дотримуватись певних *методичних рекомендацій*, які забезпечують ефективне використання медіа як навчального інструмента. На основі проведеного дослідження, доцільними вважаємо подані нижче рекомендації.

По-перше, важливо забезпечити *інтеграцію медіа-ресурсів* у навчальний процес таким чином, щоб вони не замінювали традиційні методи, а доповнювали їх. Діти дошкільного віку ще не здатні самостійно опрацювати великий обсяг інформації через медіа, тому їхнє використання

повинно бути обмежене в межах коротких, зрозумілих для дітей фрагментів. Наприклад, це можуть бути мультфільми, інтерактивні ігри, прості відео або презентації, які сприяють розвитку певних навичок або знань.

По-друге, медіаосвіта має сприяти розвитку активного пізнання через *практичні завдання*. Це означає, що після перегляду мультфільму або взаємодії з інтерактивними елементами діти повинні бути залучені до активної діяльності, яка дозволяє закріпити отриману інформацію. Такі завдання – це творчі вправи, малювання, виготовлення колажів, або інші види діяльності, що стимулюють дітей до самовираження та виявлення своїх власних ідей. Наприклад, після перегляду мультфільму з теми «дорожній рух», дітям можна запропонувати намалювати дорожні знаки або підготувати мінісюжет у стилі журналістів, що ілюструють правила поведінки на дорозі.

Ще одним важливим аспектом є *індивідуалізація використання медіа*. Оскільки кожна дитина має свої інтереси та особливості сприйняття, тому важливо обирати медіа-ресурси, які відповідають рівню розвитку дитини, її пізнавальним потребам і здібностям. Для цього педагог повинен мати в своєму арсеналі різноманітні методи інтерактивного навчання, зокрема, ігри, де діти можуть обирати різні ролі та впливати на розвиток сюжету, що стимулює їх пізнавальні інтереси. Такий підхід сприяє формуванню у дітей уявлень про власну здатність до пізнання світу і дозволяє їм відчувати себе активними учасниками навчального процесу.

Медіаосвіта повинна сприяти також розвитку соціальних навичок дітей через *колективну діяльність*. Для цього використовуються різноманітні колективні ігри, у яких діти мають взаємодіяти між собою, обговорювати різні питання та знаходити спільні рішення. Тому перегляд відео та обговорення побаченого в групі дозволяють дітям навчитись співпрацювати, взаємодіяти з однолітками, розвивають у них уміння висловлювати свої думки, слухати інших та працювати в команді.

Не менш важливим є *емоційно забарвлене сприйняття медіа-ресурсів*. Взаємодія з медіа повинна не лише інтелектуально збагачувати дітей, але й

емоційно захоплювати їх. Справжнє зацікавлення виникає, коли діти не лише отримують знання, але й переживають яскраві емоції під час роботи з медіа. Тому педагог має активно використовувати інтонацію, міміку, жестикулювати під час перегляду медіа-ресурсів, аби підсилити емоційний ефект від навчального контенту.

Крім того, необхідно враховувати безпеку дітей при використанні медіа. Педагог має ретельно підбирати ресурси, що відповідають віковим та інтелектуальним особливостям дітей, уникати контенту, який може бути надмірно насичений насильством, негативними емоціями або матеріалом, що не відповідає моральним нормам. Важливо також створювати умови для обговорення з дітьми того, що вони побачили чи почули, щоб уникнути можливих неправильних тлумачень або викривлених уявлень.

Одним із дієвих методів є активне *використання журналістських технік у навчальному процесі*. Зокрема, уявні інтерв'ю з тваринами чи героями мультфільмів/казок, використання методики «мікрофон», постановка «репортажу» або створення телесюжетів, де діти самостійно або за участю вихователя розігрують сценки або імпровізують. Усе це стимулює дітей до творчої діяльності, покращують їх мовленнєву та комунікативну компетентність, розвивають навички виразного та чітко структурованого мовлення, що є основою для розвитку пізнавальних інтересів. Водночас, це сприяє розвитку соціальних навичок, адже діти залучені до колективної діяльності та взаємодії з однолітками.

Особливу увагу слід приділити *розвитку медіаграмотності* дітей дошкільного віку. Оскільки на сучасному етапі медіа стають основним джерелом інформації, дуже важливо навчити дітей розрізняти правдиву інформацію від вигаданої чи маніпулятивної. За допомогою спеціально підібраних медіа-ресурсів, педагог може продемонструвати дітям, як деякі матеріали можуть бути спотвореними або неправдивими, і навчити їх ставитися до інформації критично. Для цього необхідно обговорювати мультфільми, книжки або новин, де діти можуть висловлювати свою думку

про побачене та чути, ставити питання, формулювати власні висновки, чим сприяють формуванню навичок медіа-критики.

Засоби *медіаосвіти* повинні бути використані з конкретною метою – у нашому випадку сприяти розвитку пізнавальних інтересів дітей. Важливо, щоб кожен медіа-ресурс чи метод був вбудований у загальну навчальну стратегію і відповідав певним цілям. Наприклад, перегляд мультфільмів чи інші медіа-активності мають бути спрямовані на конкретні освітні завдання, такі як розвиток уявлень про навколишній світ, навчання базовим соціальним нормам, закріплення знань про правила поведінки на дорозі тощо. Водночас, медіа не повинні використовуватися лише як розвага чи для «заповнення часу», адже це може призвести до зниження ефективності навчання та втрати інтересу до навчального процесу.

Медіа-ресурси мають не лише інформувати, а й *мотивувати* дітей до самостійного пошуку відповідей на питання, дослідження та творчої діяльності. У цьому контексті, медіа можуть виступати як інструмент, що сприяє розвитку критичного мислення та самостійності дітей, надаючи їм можливість оцінювати різні ситуації, знаходити рішення та формувати власні судження. Для цього потрібно використовувати медіа в контексті практичних завдань: так, після перегляду відео або мультфільму діти можуть створювати власні проекти, писати історії чи малювати ілюстрації, що допомагає закріпити отримані знання та сприяє розвитку творчого потенціалу.

Таким чином, медіаосвіта є потужним інструментом для розвитку пізнавальних інтересів дошкільників. Однак для її ефективного використання необхідно дотримуватись низки методичних рекомендацій: обирати відповідні медіа-ресурси, враховувати індивідуальні особливості дітей, сприяти активному використанню знань через практичну діяльність, забезпечувати емоційне збагачення процесу та створювати умови для безпеки дітей. Тільки за умови комплексного підходу медіаосвіта може стати важливим елементом у формуванні стійкого пізнавального інтересу та розвитку творчих здібностей дошкільників.

Висновки до розділу 2.

Емпіричне дослідження, проведене на базі Київського закладу ГО «Ресурсного центру розвитку Юніклуб» у серпні–листопаді 2024 року, дозволило оцінити рівень сформованості пізнавальних інтересів у дітей старшого дошкільного віку, а також розробити програму, що включає методи медіаосвіти для їх розвитку. У дослідженні брали участь 25 дітей старшої дошкільної групи, для яких було проведено низку методик, зокрема: гра «Чарівний мішечок», гра «Пізнайко», тест «Білі кружальця» та інтерв'ю «Білочка готується до зими».

Результати дослідження виявили різний рівень сформованості пізнавальних інтересів серед дітей, що виявляється у розподілі їх за трьома критеріями: когнітивний, емоційно-вольовий та діяльнісний. Найбільша кількість дітей мала низький рівень розвитку емоційно-вольових та когнітивних інтересів, що вказує на потребу в додаткових методах стимуляції пізнавальної активності. Водночас, показники діяльнісної складової були трохи кращими, що свідчить про наявність певних позитивних змін у мотивації до активної участі у практичних завданнях.

Дані результати підтверджують необхідність вдосконалення підходів до розвитку пізнавальних інтересів старших дошкільників через медіаосвіту, що має потенціал для створення умов для більш активної пізнавальної діяльності дітей. Програма, розроблена в рамках дослідження, включала 10 занять, орієнтованих на використання медіа-ресурсів для розвитку когнітивних та емоційно-вольових складових пізнавальної активності дітей. Заняття охоплювали різні аспекти взаємодії з медіа, зокрема використання мультфільмів, коміксів, створення газети, вивчення професій, а також розвиток екологічних та соціальних уявлень про навколишній світ.

ВИСНОВКИ

1. Було встановлено, що пізнавальні інтереси дітей старшого дошкільного віку характеризуються високою чутливістю до нових знань та прагненням до самостійного пізнання навколишнього світу. Вони проявляються через бажання отримувати інформацію, формувати уявлення про навколишнє середовище і активно взаємодіяти з ним. У цей період пізнавальна активність дитини відзначається високим рівнем допитливості, але потребує підтримки та спрямування з боку дорослих. Ми визначили, що медіаосвіта для дошкільників включає інтеграцію медіа-технологій у навчальний процес для розвитку критичного мислення, творчості та комунікативних навичок. Вона повинна бути адаптована до вікових особливостей дітей, з акцентом на активне сприймання медіа-продуктів, таких як мультимедійні ресурси, ігри та відео. Медіаосвіта для дошкільників повинна бути направлена на розвиток пізнавальної активності через інтерактивні та емоційно насичені заняття.

Вважаємо, що медіаосвіта має великий потенціал для формування пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку. Використання мультимедійних ресурсів, ігор та творчих завдань дозволяє активно залучати дітей до навчального процесу, стимулюючи їхню цікавість до нових знань та розвиваючи навички критичного мислення. Завдяки медіаосвіті діти не лише отримують інформацію, але й вчаться працювати з різними видами медіа, що є важливим етапом розвитку їх пізнавальних здібностей.

2. Результати діагностики пізнавальних інтересів старших дошкільників, проведеної в межах дослідження на базі Київського закладу ГО «Ресурсного центру розвитку Юніклуб», виявили важливі аспекти розвитку пізнавальної активності дітей цієї вікової категорії. Оцінка рівнів сформованості пізнавальних інтересів була здійснена за трьома основними критеріями: когнітивним, емоційно-вольовим та діяльнісним. Згідно з отриманими результатами, більшість дітей демонструють низький рівень розвитку емоційно-вольових та когнітивних інтересів, що може свідчити про

необхідність активнішого використання педагогічних методів, спрямованих на стимулювання цих компонентів пізнавальної діяльності.

Когнітивний критерій виявив, що 44% дітей знаходяться на низькому рівні розвитку цієї складової пізнавальної активності, що підтверджує важливість застосування більш інноваційних і динамічних методів навчання, спрямованих на розвиток уваги, критичного мислення та розумових здібностей. Емоційно-вольовий аспект, за результатами дослідження, також вимагає підвищеної уваги, оскільки 52% дітей знаходяться на низькому рівні цього критерію, що свідчить про необхідність активнішого залучення дітей до емоційно насичених ігор і завдань, що допомагають формувати стійку мотивацію до навчання. Діяльнісний критерій виявив більш високі результати: 24% дітей досягли високого рівня в цьому аспекті, що свідчить про існуючі позитивні зрушення в організації практичної діяльності дошкільників.

Таким чином, результати діагностики підтверджують потребу в удосконаленні освітнього процесу з акцентом на розвиток когнітивних і емоційно-вольових аспектів пізнавальної активності, а також на створення більш активних форм взаємодії між педагогом і дитиною через інноваційні методи та медіаосвітні технології.

3. Нами було розроблено програму формування пізнавальних інтересів дітей експериментальної групи, яка включала серію з 10 занять, що мали за мету активізувати пізнавальну діяльність дітей через медіаосвітні інструменти. У її основі лежить ідея використання медіа як інструменту, здатного не тільки розважати, а й розвивати когнітивні, емоційні та соціальні аспекти пізнавальної діяльності дошкільників. Програма містила різноманітні теми, що були орієнтовані на актуальні для дітей цього віку питання та сприяли розвитку уявлень про навколишній світ. Заняття («Чарівна осінь»; «Світ коміксів»; «Подорож Україною»; «Які ми знаємо професії?»; «Як створюються мультфільми»; «Підготовка птахів до зими»; «Дорожній рух»; «Казки рідного краю»; «Тварини та птахи, що товаришують між собою»; «Як створити газету») включали елементи інтерактивної гри, використання

мультимедійних засобів, а також практичних завдань, що сприяли активізації інтересу дітей до різних аспектів світу.

Розроблена програма виявила свій потенціал у розвитку пізнавальних інтересів, однак необхідно відзначити, що результати не були однозначно позитивними для всіх дітей. Зокрема, невелика частина дітей не змогла повною мірою адаптуватися до використання медіаосвітніх технологій, що потребує додаткової корекції методик. Загалом, програма показала, що медіаосвітні інструменти мають потенціал для активізації пізнавальної діяльності, однак для досягнення більш стійких результатів необхідно звернути увагу на індивідуальні особливості дітей та рівень їхньої медіаграмотності.

Розроблені методичні рекомендації щодо використання медіаосвіти для покращення пізнавальних інтересів дітей 5-6 років орієнтовані на інтеграцію медіа-технологій у педагогічний процес з урахуванням психологічних та вікових особливостей дітей. Ключовими аспектами є створення активного та емоційно насиченого середовища, що стимулює інтерес до навчання, а також формування критичного ставлення до інформації, отриманої з медіа-ресурсів. Одним із важливих напрямків є активне використання журналістських методів, таких як інтерв'ю, мікрофон, телесюжети, розігрування сценки або імпровізацій, що дозволяють дітям не лише отримати нову інформацію, а й бути безпосередніми учасниками пізнавального процесу. Використання медіа не повинно бути випадковим, воно має сприяти досягненню конкретних цілей у розвитку пізнавальних інтересів, а не бути просто розвагою. У цьому контексті важливо формувати в дітей здатність ставити запитання, шукати відповіді, порівнювати інформацію з різних джерел, а також аналізувати власні емоції і враження від медіа-продуктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л. В. Інновації у підготовці студентів дошкільного профілю до розуміння вибору малят II року життя. *Освітній дискурс*. 2021. Вип. 32. С. 63-74.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/bazoviy-komponent-doshkilnoi-osviti-v-ukraini>
3. Богдан Т. М. К. Д. Ушинський про значення природи у вихованні і навчанні дітей дошкільного віку. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 110. С. 31-33.
4. Власова О.І Педагогічна психологія: навч. посібн. К.: Либідь, 2005. 400с.
5. Волинець К. , Волинець Ю., Правдива А. Сучасні підходи до формування ціннісного ставлення до природи в дітей старшого дошкільного віку. *Народна освіта*. 2020. Вип. 2. С. 42-48.
6. Гензур Г. М. Вплив мультфільмів на формування моральних якостей старших дошкільників. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2013. № 13(1). С. 69-75.
7. Гнетецька О. Пізнавальний інтерес як критерій розвитку дослідницьких здібностей дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія*. 2013. Вип. 29. С. 135-139
8. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 367 с.
9. Гордієнко С. Деякі методичні поради щодо активізації пізнавальної діяльності дітей. *Початкова освіта*. 2014. № 37. С. 24–29

10. Городецька О. Вплив медіа-інформаційних технологій на процес соціалізації дітей дошкільного віку. *Нова педагогічна думка*. 2018. № 3. С. 166-169.
11. Давидченко Т. С. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні. *Наукові записки Інституту журналістики*. Т. 30. URL: journlib.univ.kiev.ua
12. Данилюк О. Створюємо «пластиліновий» мультфільм: крок за кроком. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. № 12. С. 116–124
13. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 352 с. (Альма-матер).
14. Долинська Л. В. Психологія особистості. Загальна психологія / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін.: підр. К.: Либідь. С. 290-316.
15. Закон України Про дошкільну освіту. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст.259. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
16. Запаліть вогник допитливості молодших школярів : методичний посібник / укладач І.В. Сидорець. Вінниця: ВДПУ, 2010. 65 с
17. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник. Київ: Центр вільної преси, 2011. 352 с.
18. Іншаков А., Іншакова І. Формування медіакультури та медіаосвіта старших дошкільників. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 44(2). С. 143-147.
19. Карук І. В. Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності. *Молодий вчений*. 2018. № 5.2. С. 89-92
20. Кіндрат І. Вплив сучасного медіапростору на формування світоглядних уявлень дитини дошкільного віку. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 13 (272). Ч. III. 2013. С. 97–110.
21. Кондратенко Р. В. Виховання креативності в старших дошкільників у процесі медіаосвіти. *Вісник Луганського національного*

університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2013. № 13(1). С. 115-120

22. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.

23. Кошель А. П., Клименок М. В., Корнієнко І. С., Пеньковець А. А., Чугай Ю.О. Використання інноваційних технологій в освітньо-виховному процесі в ЗДО. *Актуальні наукові дослідження в сучасному світі* : зб. Переяслав-Хмельницький, 2018. № 10 (42). Ч. 5. С. 55-58.

24. Кошель А.П., Ярошенко Є.О. «Використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі ЗДО».: навч. метод, посібник Чернігів: ТОВ «Чернігівська картонажно-поліграфічна фабрика», 2019 – 130 с.

25. Кошель, А., Кошель, В., Журавель Т. До проблеми індивідуального оздоровлення дітей дошкільного віку засобами фізичного виховання. *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук.* 2023. № 6. С. 183-188.

26. Кравець Н. Системний підхід до формування пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку у пошуково-дослідницькій діяльності. *Освітній простір України.* 2015. Вип. 5. С. 150-156.

27. Крутії К. Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників. *Зб. ст. методологічного семінару Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив.* К. 2013. С. 385-395.

28. Кудріна Т. С. Потребнісно-мотиваційна підсистема. Психологія: підр. / за заг. ред Ю. Л. Трофімова. 6-е вид. К.: Либідь, 2006. С. 386-406.

29. Кушнір В. М. Формування уявлень про моральні якості та норми у дітей старшого дошкільного віку засобами мультиплікаційних фільмів. *Наука і освіта.* 2017. № 10. С. 170-175.

30. Ладивір С. О. Пізнавальна активність старших дошкільнят : індивідуальні особливості. *Дошкільне виховання.* 2006. № 11. С. 3-6.

31. Литвиненко І. Багатоканальна діяльність – засіб розвитку пізнавальної активності. *Дошкільне виховання*. 2002. № 4. С. 22- 24
32. Лохвицька Л. Формування пізнавальних інтересів у навчально-ігровому середовищі. *Дошкільне виховання*. 2013. №10. С. 8 10.
33. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навч. посібник. К.: Вища школа, 2000. 470 с
34. Маланчук О. В. Формування природничо-екологічної компетентності в дітей старшого дошкільного віку. *Вересень*. 2023. № 4. С. 38-50.
35. Маноха І. П. Вчинковий смисл психологічних феноменів. Основи психології: підр. / за заг. ред. О. Киричука, В. Роменця. 6-е вид. 2006. С. 231 298.
36. Маршицька В. Сутнісні ознаки ставлення старших дошкільників до природи та створення ефективного природного середовища у дошкільному закладі. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2019. Вип. 23(1). С. 230-239
37. Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти : навчально-методичний посібник / за редакцією О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова, Г. А. Дегтярьова. Київ : ЦВП, 2020. 79 с.
38. Медіадошкільник : парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя) / Г. А. Дегтярьова, О. С. Тарасова, А. П. Фоменко; О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьова, В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 118 с.
39. Меркулова Н. В. До проблеми використання природничих ігор у дітей старшого дошкільного віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69(1). С. 97–101.
40. Міненко О. О. Вплив мультиплікаційної продукції на формування моральної сфери дошкільників. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2019. № 1. С. 158-170

41. Невмержицька О. Виховання творчої особистості дошкільника засобами медіаосвіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 16. С. 365-370
42. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. – К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
43. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкілля” / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с.
44. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкілля” / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с.
45. Психологічна енциклопедія / упор. О. Степанов. К.: Академвидав, 2006. 424 с.
46. Семеняко Ю. Б. Виховання у дітей дошкільного віку культури споживання медіапродукції: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2016. № 3. С. 419-422.
47. Семеняко Ю. Б. Творчі завдання на медіа матеріалі як засіб підвищення пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2024. № 3. С. 600-610
48. Семеняко Ю. Вплив інформаційного простору на особистість дитини-дошкільника. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи*. Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 82–93
49. Семеняко Ю. Соціально-педагогічні проблеми сучасності: медіабезпека дітей дошкільного віку. *Освітній простір України*. 2016. Вип. 8. С. 137-143. –

50. Семчук Б. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами медіа-освітніх технологій. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2018. Вип. 58. С. 186-193
51. Семчук С. Особливості медіасоціалізації дітей дошкільного віку. *Збірник наукових праць [Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини]*. 2009. Вип. 2. С. 320-325
52. Словник української мови в 11 т. URL: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh
53. Смольникова Г. Нові відкриття щодня : організація пізнавальної діяльності дітей. *Дошкільне виховання*. 2013. № 3. С. 6-11.
54. Хріник Є. Аналіз готовності майбутніх вихователів до формування медіакультури у дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 48(2). С. 260-265
55. Чашка Т. Розвиток мовлення дошкільників засобами медіа. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи* : матеріали Четвертої міжнародної науково-практичної конференції (18–19 березня 2016 р.). Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 93–108
56. Черешнюк І. О. Використання медіатехнологій у початковій школі : методичні рекомендації. Дніпро, 2016. 134 с.
57. Шаран О., Феоктістова Т. Особливості формування пізнавального інтересу до математики у дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2020. № 4(2). С. 624-627.
58. Baacke D. *Medienpädagogik (Nachdr.)*. Max Niemeyer Verlag. 2019. 203 s.
59. Masterman L. *Rational for Media Education/ Media Literacy in the Information Age*. New Brunswick & London: Transaction Publishers, 1997. P. 15–68
60. Masterman L. *Teaching the Media*. London : Comedia Publishing Group, 1985. 341 p.

61. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. *Education for the Media and the Digital Age. Vienna: UNESCO, 1999, pp. 273–274.*

ДОДАТКИ

Додаток А.

План-конспект заняття з медіаосвіти на тему «Дорожній рух» для старшої дошкільної групи

Тема: Дорожній рух

Мета:

- Ознайомити дітей із основами дорожнього руху та навчити розпізнавати основні дорожні знаки.
- Розвивати інтерес до безпеки на дорозі через мультимедійні матеріали та інтерактивні завдання.
- Формувати пізнавальні інтереси та спонукати дітей мислити критично щодо дотримання правил дорожнього руху.

Матеріали:

- Картки із зображеннями дорожніх знаків.
- Інтерактивна гра «Світлофор» на проекторі.
- Папір для малювання, олівці, ноутбук.
- Мультфільми: *Фіксики - Залізниця* та *Фіксики - Подушка безпеки*.

Тривалість: 20-30 хвилин.

Хід заняття

1. Привітання та налаштування позитивного настрою (2-3 хвилини)

- Вітання дітей та створення приємної атмосфери, обговорення, чому важливо знати правила дорожнього руху.
- Вступна розмова на тему «Дорога, машини, світлофор» для привернення уваги та активізації знань.

2. Перегляд мультфільму (10-12 хвилин)

Перегляд мультфільму *«Фіксики – Залізниця»* або *«Фіксики - Подушка безпеки»*

Мультфільми вибрано для демонстрації важливості правил безпеки на дорозі, розуміння, як працює транспорт (потяги) та чому важливо використовувати засоби безпеки, такі як подушки безпеки.

3. Обговорення мультфільму з дітьми (5 хвилин)

- Обговорення сюжету мультфільму, запитання для активізації уваги та мислення:
  - Що таке залізниця? Як працюють потяги?
  - Чому важливо використовувати подушку безпеки в автомобілі?
  - Хто допомагає людям у мультфільмах «Фіксики»?
- Обговорення реальних ситуацій, у яких діти можуть спостерігати подібні правила безпеки.

4. Практичне завдання (10 хвилин)

Малювання: Дітям пропонується намалювати потяг або подушку безпеки, обговорену в мультфільмі. Вони можуть додавати до малюнка важливі елементи, такі як сигнали, знаки тощо.

Підписування: Кожна дитина пише або обирає слово, яке запам'яталося (наприклад, «потяг» або «безпека»).

Гра «Дорога потяга»: Діти малюють колії та позначають кожну частину малюнка (вагон, колія, світлофор) разом з вихователем, що допомагає їм зрозуміти структуру руху на дорозі.

5. Рефлексія та завершення заняття (1-2 хвилини)

- Підбиття підсумків: що нового дізналися, які знаки запам'ятали.
- Рефлексія щодо значення безпеки на дорозі.
- Прощання, заохочення обговорити з батьками те, що дізналися на занятті, та показати свої малюнки.

Очікуваний результат:

Після заняття діти мають розпізнавати базові дорожні знаки, розуміти важливість безпеки на дорозі, а також виявляти інтерес до нових знань про навколишній світ через мультимедійні матеріали.

Метод Дивовижний палац.

Мета: виявити ставлення (цікавість) дітей до предметів, виготовлених людиною; вміння пояснити власні дії.

Матеріали: два чарівних палаци та дві групи карток із зображенням предметів. природнього походження та штучно створених. У перша група (предмети природні): картинки із зображенням квітки, вовка, ведмедя, клену.

Друга група (виготовлені людиною) – журнал, фотоапарат, кулькова ручка,

персонаж із мультфільму (Бараш).

Хід роботи.

Інструкція: Розклади картинки по двом палацам і пояснити, чому ти саме

так вирішив це зробити.

Орієнтовні запитання:

1. Поясни, як ти розумієш: що таке світ, створений людськими руками?
2. Чим, на твою думку, відрізняється світ природи від створеного світу людьми; поясни, навіщо людина виготовляє предмети?
3. Уяви, що могло б статися, коли б не було предметів створених людьми?

Обробка даних

1. Реакція на новизну – реагування на новий стимул. Враховується, чи зацікавилася дитина наданими зображеннями.
2. Прагнення до новизни – визначається відсутністю або наявністю спроб зменшити одноманітність роботи, удосконалити.

Інтерв'ю з вихователями

Засоби медіаосвіти

1. Чи використовуєте у своїй практиці засоби медіаосвіти?
2. Як Ви розумієте призначення засобів медіаосвіти?
3. Що розвивають у дітей засоби медіаосвіти
4. Як саме використовуєте засоби медіаосвіти у ЗДО?
5. У чому полягає різниця звичайними засобами та засобами медіаосвіти?
6. На яких заняттях найчастіше використовують засоби медіаосвіти?
7. Що саме вкладаєте у поняття засоби медіаосвіти?

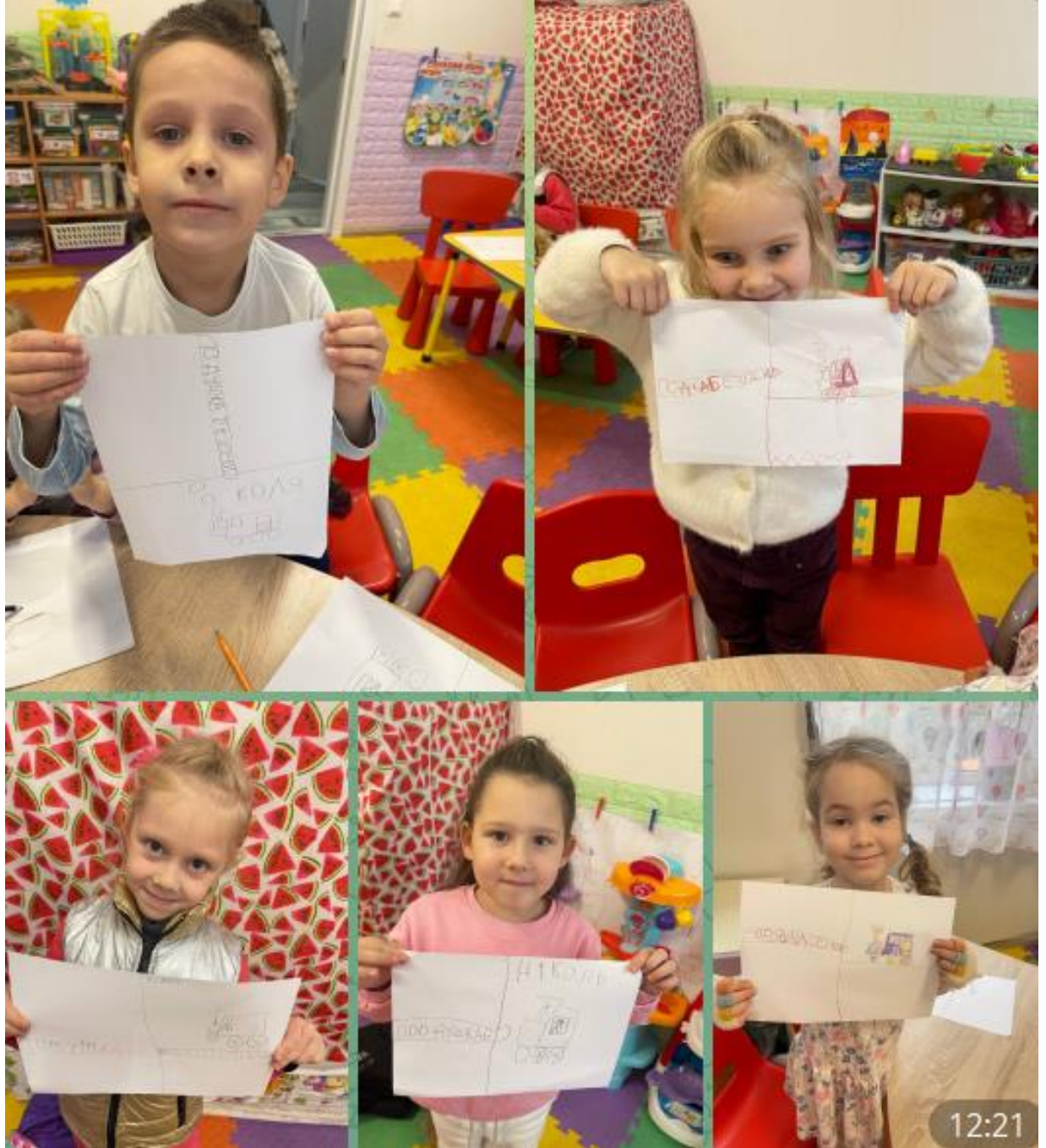
Бесіда з батьками

Ресурси медіаосвіти

1. Чи знаєте Ви що таке медіаосвіта? Поясніть
2. Які саме використовуєте засоби медіаосвіти? Назвіть
3. Які засоби медіаосвіти є у Вас вдома? Назвіть
4. Хто виступає ініціатором використання цих засобів вдома, Ви чи дитина?
5. Чи любить Ваша дитина гратися на технічних пристроях? Як Ви про це дізналися?
6. З якою метою їх використовуєте вдома з дитиною? Поясніть.

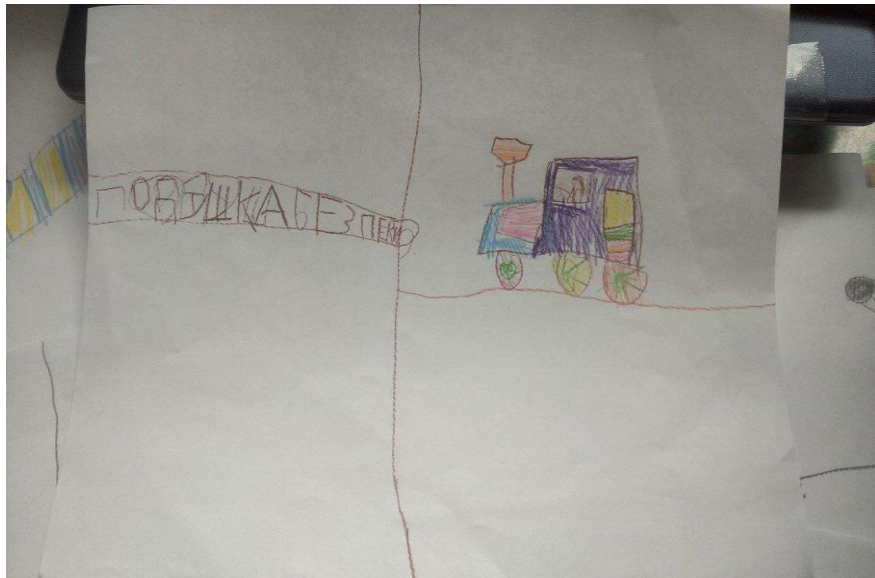
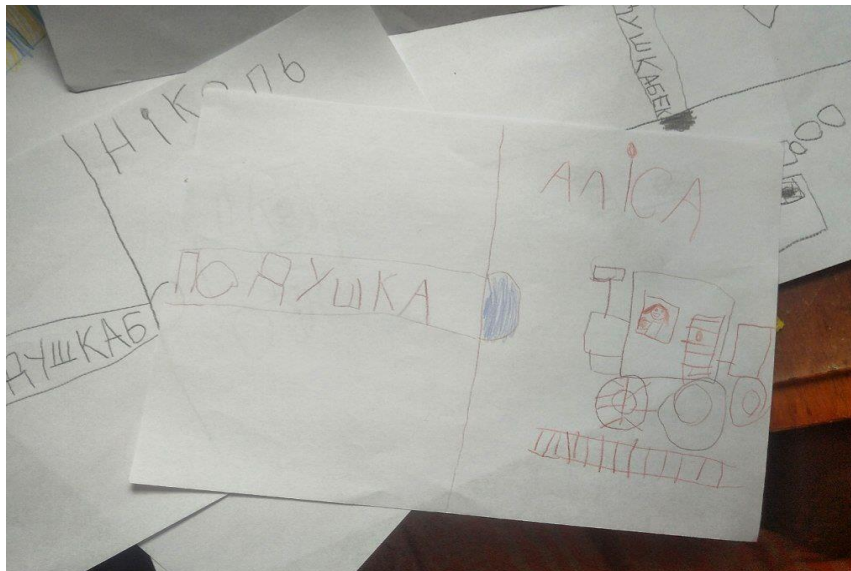
Додаток Б.

Приклади виконання завдань на занятті «Безпека дорожнього руху»

Продовження додатку Б.

Додаток В.

Приклади виконання завдань на занятті «Казки рідного краю»

Додаток Г.

Приклади виконання завдань на занятті «Тварини та птахи, що товаришують»

Продовження Додатку Г.

Приклади виконання завдань на занятті «Тварини та птахи, що товаришують»

Додаток Г.

Взято участь у конференціях

EU937750

ВСЕОСВІТА®
Суб'єкт підвищення кваліфікації ТОВ «Всеосвіта» (ЄДРПОУ 41526967)

СЕРТИФІКАТ

засвідчує, що

ЕМЕЛЬЯНЕНКО АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА

увзяла участь у Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції на тему:

«ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ: ДОСВІД, ПРАКТИКА, ІННОВАЦІЇ»

та пройшов/пройшла підвищення кваліфікації за видом «конференція» (дистанційно) й отримав/отримала практичні і теоретичні знання та навички згідно з темою конференції.

Тривалість: 8 (вісім) годин/0,27 кредиту ЄКТС.

Іван Литвиненко
14.03.2024

Сертифікат розроблено відповідно до п. 13 постанови КМУ від 21 серпня 2019 р. № 600 (з змінами і доповненнями, в останньому постановою КМУ від 27 грудня 2019 року № 1133)

ВСЕОСВІТА® Суб'єкт підвищення кваліфікації ТОВ «Всеосвіта» (ЄДРПОУ 41526967)

СЕРТИФІКАТ № BG931147

засвідчує, що

ЕМЕЛЬЯНЕНКО АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА

пройшов(ла) підвищення кваліфікації за видом «вебінар» (дистанційно)

на тему:

«ПРОФІЛАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ДОШКІЛЬНИКІВ: РОБОТА З КАЗКОЮ»

та досягнув/ла результатів навчання, відповідно до програми підвищення кваліфікації вказаної теми (тривалість: 2 години/0,06 кредиту ЄКТС).

Юлія КАЛІНІНА
Авторка вебінару, практична психологиня, психолог, викладач. Ведуча тематичних тренінгів та семінарів для дітей, педагогів, психологів.

Іван ЛИТВИНЕНКО 19.04.2024
Директор ТОВ «Всеосвіта» дата видачі

Слава Україні!

Сертифікат розроблено відповідно до п. 13 постанови КМУ від 21 серпня 2019 р. № 600 (з змінами і доповненнями, в останньому постановою КМУ від 27 грудня 2019 року № 1133)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ОСВИТИ І МИСТЕЦТВ

СЕРТИФІКАТ

Анастасії Ємельяненко

учасника(ці) ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ОСВИТИ ТА НАУКИ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ ІДЕЙ К. Д. УШИНСЬКОГО (1823/1824-1870/1871)»

ОБСЯГ: 6 годин (0,2 кредити ЄКТС)
29 березня 2024 р.

Ректор університету проф. Олег ШЕРЕМЕТ
Декан факультету проф. Світлана СТРИЛЕЦЬ

PR METHEUS Сертифікат Виданий 19.04.2024 prometheus.org.ua

СЕРТИФІКАТ

Цей сертифікат засвідчує, що

Ємельяненко Анастасія Сергіївна

успішно закінчила курс підвищення кваліфікації педагогічних працівників: **нові виклики і можливості**, наданий викладачами курсу через платформу масових відкритих онлайн-курсів Prometheus.

та навчилася(ся):

- інформаційно-комунікаційній компетентності;
- оцінювально-аналітичній компетентності;
- управлінській компетентності;
- лідерській компетентності;
- проєктивній, рефлексивній, прогностичній, організаційній компетентностям;
- здатності до навчання протягом життя.

Форма навчання - дистанційна.
Кількість годин - 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС).

Олександр Єльїн
Викладач курсу «Нові виклики і можливості»

Активність (якої організатори не можуть перевіряти за URL): <https://prometheus.org.ua/kurs/2024030401>

Суб'єкт підвищення кваліфікації — товариство з обмеженою відповідальністю «ЕДУКЕЙШНЛ ЕРА» (ЄДРПОУ: 42502643)

СЕРТИФІКАТ

Виданий 07.04.2024

засвідчує, що

Анастасія Ємельяненко

пройшов/-ла курс підвищення кваліфікації за видом «онлайн-курс»

«Академічна доброчесність»

(тривалість 4 години / 0,15 кредиту ЄКТС).

та отримав/-ла навички з формування культури академічної доброчесності.

Тарас Тимошко
координатор Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP), Американські Ради з міжнародної освіти

ED ERA SAIUP AMERICAN COUNCILS

дата

*Сертифікат у базі проєкту EdEra <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/ed-era/cert/d2229d210bcee49d59427791931e3d85b/valid.html>